

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Studijní rok 2015/2016

Bakalářská práce

Přisuzování osobnostních charakteristik na základě tělesné konstituce jedince

Nicole Komjatiová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Praha, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6. 5. 2016

.....

podpis

Poděkování

Tímto děkuji vedoucí práce PhDr. Ivě Poláčkové Šolcové, Ph.D. za její ochotu a cenné rady při konzultacích. Dále děkuji PhDr. Martinu Vávrovi, Ph.D. za pomoc během analýzy dat a samozřejmě děkuji i samotným respondentům výzkumu.

Obsah

Úvod.....	5
1. Teoretická část.....	6
1.1 Osobnost.....	6
1.1.1 Přístup k osobnosti	6
1.1.2 Big Five	9
1.1.2.1 Historie Big Five	9
1.1.2.2 Faktory Big Five	10
1.2 Percepce	11
1.2.1 Sociální poznávání osob (sociální percepce).....	12
1.2.2 Chyby v sociálním poznání	14
1.2.2.1 Haló efekt	14
1.2.2.2 Efekt primarity	14
1.2.2.3 Efekt novosti.....	15
1.2.2.4 Efekt shovívavosti a efekt přísnosti.....	15
1.2.2.5 Předsudek.....	15
1.2.2.6 Stereotypy	15
1.3 Tělesná konstituce.....	17
1.3.1 Proměna pohledu na lidské tělo v čase.....	19
1.4 Stereotypy týkající se tělesné konstituce	20
1.5 Stigma	22
1.5.1 Stigma obesity	22
1.5.2 Stigmatizace obézních v zaměstnání.....	24
1.5.3 Stigma spojené s poruchami příjmu potravy	25
2 Empirická část	27
2.1 Výzkumný cíl a otázky	27
2.2 Výzkumná hypotéza.....	27
2.3 Operacionalizace.....	27
2.4 Metodika výzkumu	28
2.4.1 Dotazník.....	28
2.4.1.1 Otázky týkající se osobnostních charakteristik.	28
2.4.2 Hodnocené fotografie	30
2.4.3 Respondenti	31
2.4.4 Etika výzkumu	32
2.5 Analýza dat.....	32
2.5.1 Výsledky jednotlivých otázek a jejich testování.....	33
2.5.1.1 Fyzický vzhled.....	33
2.5.1.2 Rodinný stav	35
2.5.1.3 Vzdělání	35
2.5.1.4 Zaměstnání	36
2.5.1.5 Osobnostní charakteristiky.....	38
2.6 Shrnutí a interpretace výsledků.....	45
2.7 Diskuse	46
3 Závěr	49
3.1 Limity výzkumu.....	50
4 Použitá literatura.....	51
5 Použité internetové zdroje	55
6 Přílohy.....	56
6.1 Dotazník	56
6.2 Hodnocené fotografie	61
6.3 Tabulky.....	63

Úvod

V této bakalářské práci se budu věnovat tématu sociálního poznávání lidské osobnosti. Přesněji řečeno, jak je naše poznávání ovlivněno tělesnou konstitucí jedince. J. K. Lavater (in Matiegka, 1913) tvrdil, že vztah mezi osobností jedince a jeho fyzickým zevnějškem lze vysvětlit pomocí vzájemné působnosti těla a duše. Na schopnost usuzovat povahu lidí dle zevnějšku jedince, nahlížel jako na obecně lidskou schopnost, kterou jak sám tvrdil, je nezbytné trénovat a rozvíjet (in Babničová, 2013). V posledních letech se společnost velmi soustřeďuje na záležitosti týkající se obézních a velmi hubených jedinců, což je pravděpodobně způsobeno zvýšeným zájmem o zdraví a fyzickou zdatnost. V minulosti tomu však vždy nebylo, například v baroku byl naopak zaoblený tvar těla ideálem krásy. Tloušťka byla znakem úspěchu, blahobytu a zdraví.

Mnoho zahraničních i domácích výzkumů a odborné literatury poukázalo na souvislost našeho hodnocení osobnostních charakteristik a tělesné konstituce. Dle nich, například přisuzujeme obézním jedincům odlišné osobnostní charakteristiky než jedincům hubeným (Brieske a Lazars, 2004, Fialová, 2006). Z výsledků těchto výzkumů je také zřejmé, že jsou obézní jedinci na základě své tělesné konstituce stigmatizováni v mnoha sférách svého života (Puhl a Heuer, 2010, Carels a Musher-Eizenman, 2010, Carr a Friedman, 2005 a 2006, Frank a Mueller 2008, Schafer a Ferraro, 2011). Dále se také objevují odlišnosti mezi hodnocením svalnatých a hubených mužů (Cafri a Thompson, 2004), či hubených a vychrtlých žen (Ocisková a Praško, 2015).

Proto jsem se rozhodla tuto problematiku ověřit v českém prostředí u vysokoškolských studentů. Stěžejní otázkou bylo, zdali se bude hodnocení osobnostních charakteristik lišit na základě tělesné konstituce daného hodnoceného jedince. V první, teoretické, části se zabývám osobností, přístupy k osobnosti skrze tělesnou konstituci, percepcí obecně, dále sociální percepcí a nakonec percepcí tělesné konstituce, v rámci které se podrobněji zaměřuji na stereotypy a stigmata spojenými s obezitou a poruchami příjmu potravy. Právě stereotypy jsou chyby, kterých se během našeho vnímání nejčastěji dopouštíme, a které nás do značné míry ovlivňují. Celý výklad je doplněn jak zahraničními, tak domácími výzkumy zabývajícími se touto problematikou. Druhá, praktická, část shrnuje vlastní výzkum týkající se tohoto tématu. Pro ověření výzkumných hypotéz jsem zvolila kvantitativní výzkumnou metodu, v rámci které jsem zvolila dotazníkové šetření založené na hodnocení fotografií jedinců s odlišnou tělesnou konstitucí.

1. Teoretická část

1.1 Osobnost

Osobností se zabývá především psychologie osobnosti, kterou řadíme mezi základní psychologické disciplíny. Jedná se o velmi obsáhlou disciplínu, v níž můžeme nalézt vedle sebe odlišné přístupy a pohledy na problematiku osobnosti. Na základě tohoto tvrzení, si nekladu za cíl uvést veškeré existující aspekty osobnosti. Pouze se budu snažit uvést a přiblížit myšlenky a přístupy, ze kterých budu dále vycházet v empirické části této práce.

1.1.1 Přístup k osobnosti

Jak jsem uvedla výše, definicí osobnosti existuje nepřehledné množství, a protože každá z definic nahlíží na pojem osobnosti z jiného úhlu pohledu, není snadné podat jednu komplexní definici, která by měla být považována za hlavní či nejdůležitější. Zakladatel psychologie osobnosti G. W. Allport (1937, in Nakonečný, 2013) uvedl seznam přibližně padesáti různých definic osobnosti, jejichž počet od té doby vzrostl. R.B. Cattell (1965, in Nakonečný, 2013, s. 246), z jehož myšlenek a poznatků ve své práci vycházím, definuje osobnost jako *“to, co determinuje chování v definované situaci a v definovaném naladění.”* Nahlíží na osobnost jako na to, co umožňuje předpovědět, co v dané situaci osoba učiní a jak se zachová.

Na osobnost lze nahlížet také skrze charakteristiky, které lze pozorovat v chování jedince (např. rysy). R.B. Cattell (in Nakonečný, 2013), který je považován za představitele faktorové analýzy osobnosti, zavedl na základě své teorie několik způsobů, kterými lze rozlišovat rysy osobnosti. Jeho nejvýznamnější rozdělení je na rysy povrchové a rysy základní. Povrchové rysy můžeme odvodit z pozorovatelného chování a to na základě seskupování fenoménů, které se nám jeví jako fenomény příbuzné. Oproti tomu základní rysy z pozorovatelného chování vyvodit nemůžeme, ty lze určit pouze na základě faktorové analýzy. Dle Cattella (1950, in Kuchaříková, 2010) jsou základní rysy v korelaci s reálnými vlivy, mezi které lze řadit například fyziologické a temperamentové faktory, stupeň dynamické integrace či sociální vlivy. S určitými rysy se jedinec narodí, jiné získá během života.

Hřebíčková, Blatný a kol. (2010, s. 43) nahlíží na rysy jako na *“obecné dimenze osobnosti, odvozené z kvalifikovaných údajů o chování a použitelné k měření chování různých*

jedinců”. K osobnostním charakteristikám, lze přistupovat dvěma způsoby. Za prvé mohou být pojímány jako zobecnění pozorovaných projevů člověka (např. bude-li se jedinec chovat útočně, bude označen za agresivního). Takové pojetí je čistě deskriptivní. A za druhé může být na osobnostní charakteristiky nahlíženo jako na vnitřní determinanty chování, které vycházejí z nějaké psychofyzické dispozice. V tomto případě je daná psychická vlastnost hypotetickým konstruktem – *“předpokládaná vnitřní determinanta projevů osobnosti”* (Hřebíčková, Blatný, M. a kol., 2010, s. 43).

Výše zmíněné přístupy nahlíží na osobnost pouze skrze osobnostní charakteristiky (rysy). Nás ale zajímá pohled na souvislosti osobnostních charakteristik s tělesnou konstitucí jedince. Již na přelomu 19. a 20. století E. Kretschmer (in Fialová, 2006) zastával názor, že psychiku člověka lze popsat na základě jeho stavby těla (somatotypu) a představil svou konstituční typologii osobnosti. V rámci své teorie stanovil 3 typy osobnosti: cyklotymní¹ (dobrosrdečný, společenský, otevřený, přátelský, přizpůsobivý), schizotymní² (dráždivý, citlivý, náladový, uzavřený, zásadový) a viskózní³ (vyrovnaný, klidný, málomluvný, spolehlivý, věrný). Pozdější výzkumy však tyto Kretschmerovy poznatky zpochybňují. V průběhu 20. století vzniklo mnoho dalších výzkumů, které se zabývaly souvislostí tělesné konstituce a osobnostních charakteristik, konkrétně se mnohé z nich zabývaly osobností obézních. Tyto výzkumy a studie se snažily nalézt jednotný a pevný osobnostní profil, který by byl společný pro všechny obézní jedince (Kaplan a Kaplan, 1957, Stunkard a kol., 1961, Rodin, 1989, in Karakasu, 2012), nicméně však nedospěly k žádným jednotným výsledkům. Taktéž v 21. století stále existují mezi odborníky na toto téma dohady. Někteří tvrdí, že se obézní jedinci svými osobnostními vlastnostmi od ostatních jedinců odlišují, a jiní jednotný osobnostní profil popírají (Rydén a kol., 2003), například Wadden a kol. (2002, in Karakasu, 2012) došli k závěru, že je osobnost obézních jedinců stejně různorodá, tak jako osobnost jedinců s normální váhou. Dokonce některé studie ukazují, že existují signifikantní rozdíly v rámci samotné skupiny obézních (Rydén a kol., 2004).

Na straně druhé však v rámci výzkumů obézní dosahovali vyššího skóre u úzkostnosti, depresivity, hypochondrie či závislého chování (Wagenknecht, 2004, in Janyšková, 2011). Fassino a kolegové (2002, in Rydén a kol., 2003) na základě své studie uvedli, že jsou obézní ženy impulzivnější, pasivnější, nejistější, křehčí, zlostnější a nervóznější. Dále také Friedman

¹ Pyknický typ tělesné konstrukce: nízká otlá postava s ochablým svalstvem.

² Astenický typ tělesné konstrukce: vysoká postava, dlouhé kostnaté končetiny, úzká ramena.

³ Atletický typ tělesné konstrukce: souměrná postava, silné svalstvo, široká ramena a hrudník.

a Brownell (1995, in Karakasu, 2012) zjistili, že obézní jedinci častěji trpí úzkostmi a depresemi, a mimo jiné také, že ženy v důsledků stigmatizace obezity trpí mnohem více než muži. Sutin a kolegové (2001) vyhodnotili longituduální studii, která přes 50 let zkoumala celkem u 2000 lidí vztah mezi osobnostními vlastnostmi a změnami BMI⁴ během dospělosti. Zpočátku (r. 1958) tento vzorek sestával pouze z bílých mužů s vysokoškolským vzděláním. Do konce 70. let se součástí vzorku staly i ženy a menšiny. V závěru vzorek zahrnoval jedince s normální váhou (45%), s nadváhou (38%) a s obezitou (17%). V rámci studie výzkumníci používali pětifaktorový model osobnosti Big Five a hodnotili výkyvy hmotnosti v průběhu času. Výsledkem bylo, že jedinci, kteří prokazovali nejvyšší míry impulsivity a neuroticismu a nejnižší míry svědomitosti přibrali v průběhu času o 11kg. Sutin a kolegové (2001) dále zjistili, že jedinci, kteří byli náchylnější k negativním emocím, a jedinci kteří byli vysoce impulzivní a podléhali často depresím byli nejméně schopní si udržet stálou hmotnost v průběhu sledovaného času.

Krch (1998, 2004, in Janyšková, 2011) uvedl, že jsou čeští muži s narůstající tělesnou hmotností nestřídmější, zatímco české ženy prokazovaly větší míru sebekontroly a více psychických a sociálních potíží. Co se týče obézních žen, tak Palme a Palme (1999, in Janyšková, 2011) došli také k závěru, že jsou obézní ženy ve srovnání s kontrolní skupinou agresivnější, impulzivnější a introvertnější.

Mnohé výzkumy zkoumaly také vztah osobnostních charakteristik a tělesné konstituce u osob trpících poruchami příjmu potravy. Například Palme a Palme (1999, in Janyšková, 2011, s. 19) uvedli, *“že si jsou obézní jedinci v rámci osobnostních charakteristik podobní s osobami trpícími poruchami příjmu potravy. Dle nich obě tyto skupiny trpí velmi proměnlivou náladou, impulzivitou, nepřizpůsobivostí se společenským normám, vysokou hladinou anxiety a tense či silnou potřebou okamžitého uspokojení.”* Dle Krcha (2005) se u dívek trpících poruchami příjmu potravy nejčastěji vyskytují vlastnosti jako je ctižádostivost, svědomitost, sebekontrola či úzkostnost (Krch, 2005).

Vzhledem k rozdílnosti závěrů mnoha výše zmíněných výsledků nelze souvislost mezi osobnostními rysy a tělesnou konstitucí ani vyvrátit, ani potvrdit. Neznamená to však, že bychom se již touto problematikou neměli na dále zabývat. Jedním z nástrojů, skrze který

⁴ BMI (Body Mass Index - index tělesné hmotnosti). Vypočítá se pomocí rovnice: hmotnost (kg) / výška (m)². Podváha (< 18,5), normální váha (18,5-24,9), nadváha (25,0 - 29,9), obezita stupeň I. (30,0 - 34,9), obezita stupeň II. (35,0 - 39,9) a obezita stupeň III. (>40) (Ogden, 2010).

můžeme osobnost studovat, je pětifaktorový model osobnosti Big Five, na který se zaměříme v následující podkapitole.

1.1.2 Big Five

Psychologie osobnosti se mimo jiné snaží identifikovat a popsat individuální odlišnosti mezi jedinci. Lexikální neboli taxonomické výzkumy osobnosti vycházejí z předpokladu, že jsou nejdůležitější individuální rozdíly zachyceny v jazyce. V rámci lexikálních přístupů jsou nejprve vybrána jednotlivá slova ze slovníků, která slouží pro popis osobnosti, následně se počet těchto slov redukuje a pomocí faktorové analýzy se daná slova uspořádají do smysluplného celku. Tímto způsobem byl vytvořený i pětifaktorový model osobnosti Big Five (Hřebíčková, 2011).

1.1.2.1 Historie Big Five

Vznik a vývoj pětifaktorového dotazníku navazuje na Cattellovy výzkumy a teorie osobností. R. B. Cattell (1945a, in Hřebíčková, 2011) pracoval ve 40. letech se seznamem vytvořeným G.W. Allportem a H.S. Odbertem obsahujícím přibližně 4500 rysů, který dále redukoval na 35 přídavných jmen. Následnou faktorovou analýzou získal 12 šikmých faktorů, které se následně staly základem Cattellovy teorie a nástrojem měření osobnosti. S tímto seznamem 12 faktorů následně pracovalo mnoho psychologů a výzkumníků, kteří se snažili o jeho další redukci na 5 faktorů (sám Cattell však snížení počtu faktorů odmítal a pětifaktorový model nazýval jako "*pětifaktorové kacířství*") (Cattell, 1994, in Piedmont, 1998, s. 8).

Mezi Cattellovi následníky Hřebíčková (2011, s. 19) řadí např. Fiskeho, Normana či Digmana a Takemoto-Chocka. Byl to právě Donald Fiske, který pomocí faktorové analýzy dospěl roku 1949 k pěti faktorům - Sociální adaptabilita, Konformita, Emocionální kontrola, Zvědavý intelekt a Sebejisté vyjádření (první 4 faktory odpovídají dnešnímu pětifaktorovému modelu – Extraverze, Přívětivost, Emocionální stabilita a Intelekt, pátý faktor zahrnoval charakteristiky, které jsou dnes řazeny k faktoru Extraverze) (Hřebíčková, 2011, s. 19). Na toto rozdělení dále navázal Digman a Takemoto-Chock, kteří pomocí reanalýzy Fiskeovy studie přiřadili poslední charakteristiku - Svědomitost (Hřebíčková, 2011). S dalším pětifaktorovým model přišel například E. Tupes a R. Christal (Surgency, Agreeableness, Dependability, Emotional stability a Culture) či W. Norman (Surgency, Agreeableness, Conscientiousness, Emotional stability a Culture) (Hřebíčková, 1999, 2011). Tento model je

známý jako “Normanova pětka” či “Normanova Big Five” (Hřebíčková, 1999, 2011). Normanův pětifaktorový model následně ověřoval i Lewis Goldberg, který se na počátku 80. let spolu s Naomi Takemoto-Chockem, Johnem Digmanem a Andrewem Comreyem shodli na tom, že je Big Five vhodným nástrojem pro měření osobnostních charakteristik. Do Big Five jsou nyní v originále řazeny následující faktory: Openness, Conscientiousness, Extraversion, Agreeableness a Neuroticism. (Hřebíčková, 2011). V literatuře se můžeme setkat se zkratkou OCEAN, nicméně toto pojmenování vyvolává dojem, že si jsou jednotlivé faktory rovnocenné, což lexikální výzkumy nepotvrdily (Blatný a kol., 2010).

Během 20. století vzniklo mnoho dalších modelů, jejichž cílem bylo vytvořit co nejpřesnější nástroj pro popsání osobnosti a nalezení odlišností mezi jedinci. Nutné je však zmínit, že všechny tyto modely byly pětifaktorové, a odlišovaly se od sebe pouze konkrétními faktory (Hřebíčková, 2011). Protože i k samotnému modelu Big Five existuje mnoho přístupů, které tento model vykládají odlišnými způsoby, je nezbytné, abych představila konkrétní přístup, ze kterého jsme v rámci empirické části vycházeli.

1.1.2.2 Faktory Big Five

Podle Big Five tvoří osobnostní strukturu faktor Extraverze, Přívětivost, Svědomitost, Emocionální stabilita (též Neuroticismus) a pátý faktor, který je nazýván různě. V lexikálních studiích je pátý faktor především nazýván jako Intelekt, Kultura nebo Imaginace, v NEO modelu vycházejícího z dispozičního přístupu je nazýván jako Otevřenost vůči nové zkušenosti (Hřebíčková, 2011). Lexikální přístup je založen především na analýze slov (Hřebíčková, 2011) a klade důraz na rozmatitost charakterizačních pojmů, které jsou součástí obecného jazyka, dále na jejich využitelnost během označování osobnostních charakteristik umožňující jedince od sebe navzájem odlišovat (Kolaříková, 2005). Naopak dispoziční přístup spočívá v analýze dotazníkových položek. Českou taxonomií se v letech 1992-1995 zabýval Psychologický ústav AV ČR v Brně. V českém jazyce se dle Hřebíčkové (2011) v rámci pětifaktorového modelu pracuje s následujícími pěti charakteristikami – Emocionální stabilita, Extraverze/Živost, Intelekt, Přívětivost a Svědomitost. Z této taxonomie jsem rovněž vycházela v rámci své empirické části bakalářské práce.

Hřebíčková (2011) rozděluje každý z pěti faktorů na pozitivní a negativní pól – každý pól je zastoupen odlišnými přídavnými jmény. Například faktor **Extraverze** v sobě zahrnuje

převážně přídavná jména vyjadřující povídavost (výřečný) x málomluvnost (tichý), aktivitu (energický) x pasivitu (pasivní), společenskost (společenský) x nespolečenskost (samotářský). **Přívětivost** v sobě zahrnuje vztahy k druhým lidem – zájem, péči či naopak snahu druhé ovládat (dobrosrdečný, přívětivý). Dále zde nalezneme charakteristiky související s morálkou či naopak projevy spojené s agresivitou (pocitivý, panovačný, násilnický). Třetí faktor pojmenovaný jako **Svědomitost** vychází především ze vztahu k práci a vědomí povinnosti, či naopak (pilný, lenošný, důkladný, nesvědomitý). Do negativního pólu faktoru Svědomitosti jsou řazena také slova vyjadřující emocionální labilitu (nestabilní, nejistý). Tento faktor je nejrobustnějším (Hřebíčková, 2011). Naopak nejméně robustním faktorem je dle Hřebíčkové (2011,1999) **Emocionální stabilita** (český jazyk dle ní obsahuje méně přídavných jmen, které vyjadřují stabilitu či naopak nestálost reakcí jedince). Faktor Emocionální stability lze dále dělit do dvou dimenzí – vyrovnanost (vyrovnaný) a sebedůvěra (sebejistý), v negativním pólu jsou zahrnuty prudké negativní emocionální reakce a neklid či úzkost (labilní, nervní). Posledním, pátým, faktorem je **Intelekt**⁵, ten je tvořen čtyřmi dílčími dimenzemi - přirozenou inteligencí (chytrý) x omezeností (příhloupý), vzdělaností (učený) x nevzdělaností (neučenlivý), talentem (nadaný) x netalentovaností (nenadaný) a tvořivostí (nápaditý) (Hřebíčková, 2011, 1999).

Je zřejmé, že existuje několik variant v přístupu k Big Five, které se odlišují především na základě pojmenování pátého faktoru. Jak již bylo zmíněno výše, my vycházeli z pojetí Hřebíčkové (2011). Naším záměrem bylo sledovat sociální poznávání těchto osobnostních charakteristik, proto se v následující kapitole zaměříme na obecnou percepci a sociální poznávání, které je součástí našeho každodenního života.

1.2 Percepce

Termín percepce lze definovat mnoha způsoby. Nejjednodušeji se dá říci, že je percepce, neboli vnímání jedním ze základních poznávacích (kognitivních) procesů, v rámci kterého jsou vnímány jak sociální objekty (lidé), tak živé i neživé předměty (Škobrtal, 2012). Dle Řehulky (1997, in Nakonečný, 2009, s. 22) toto poznávání prostředí „umožňuje člověku zachycovat, registrovat, zpracovávat a hodnotit informace o vnějším světě i o sobě samém.“ Proto je vnímání jednou z podmínek pro samotnou existenci jedince.

⁵ V dispozičním přístupu je tento faktor nazýván jako Otevřenost vůči nové zkušenosti- zjišťuje aktivní vyhledávání nových zážitků; toleranci k neznámému a jeho objevování (zvědavý, tvořivý, konvenční, neumělecký).

Proces vnímání si osvojujeme v rámci procesu socializace. Učíme se vnímat objekty ze svého okolí pomocí vzorců, které nám poskytuje společnost (rodina, či jiné sociální skupiny). Lze říci, že lidské vnímání světa závisí do značné míry na osobních zkušenostech, které se formují uvnitř kulturního společenství. Právě toto společenství učí jedince věci pojmenovávat, rozumět jim a strukturovat je (Škobrtal, 2012).

1.2.1 Sociální poznávání osob (sociální percepce)

V rámci společnosti je pro nás sociální poznávání (též. sociální percepce), velmi důležité, a často je od vnímání smyslového oddělováno. Například dle Hartla a Hartlové (2000, s. 673, 675) v sobě zahrnuje jak vnímání lidí a mezilidských vztahů, tak i samotné situace a události, ve kterých se daný jedinec nachází a které v danou chvíli prožívá. Naopak dle Graumanna (1988, in Kořa, Trpišovská a Vacínová, 2013) je veškeré vnímání více či méně sociálním vnímáním. Dle něj jsou veškeré faktory podmiňující naše vnímání výsledkem interakcí mezi subjektem a společenským světem.

Jak je již z nadpisu zřejmé, v odborné literatuře se můžeme setkat s několika termíny, které označují sociální vnímání. Termín sociální percepce bývá nahrazován např. termínem *sociální kognice*, *judging personality*, *interpersonální percepce* aj. (Škobrtal, 2012). K tomuto nahrazování dochází například z toho důvodu, že je termín sociální percepce některými psychology kritizován za to, že se nejedná pouze o vnímání fyzické stránky objektu, ale také o vnímání psychologické stránky jedince. S. T. Fiske a S. E. Taylor (1984, in Nakonečný, 2009 s. 142) pracují s termínem *sociální kognice*, který dle nich označuje to, „*jak si lidé vytvářejí dojem („make sense”) o jiných lidech a o sobě samých*”. Chápou jej širěji než jen vnímání, neboť „*lidský smysl pro kontrolu je fundamentální pro soudy, které si lidé vytvářejí o sobě a o jiných*”. Dojem z druhého člověka je v tomto smyslu více než jen pouhý vjem. Sociální kognice zahrnuje vnímání, atribuci i interpretaci. Já budu dále pracovat s termínem „sociální poznávání“, který vychází z výše uvedeného termínu sociální kognice.

Pro jedince jsou nejvýznamnějšími informacemi ty, které získá o osobách či sociálních událostech. Což lze vysvětlit tím, že lze považovat sociální vztahy za jeden z nejdůležitějších aspektů lidského bytí. Sociální poznávání druhých lze charakterizovat třemi základními složkami – atributivní, očekávací a afektivní (Trpišovská, 2007). V rámci složky atributivní máme tendenci druhému jedinci přisuzovat vnější i vnitřní charakteristiky. Taktéž (vědomě i nevědomě) očekáváme od objektu našeho poznávání určité chování – očekávací složka.

Celkový dojem, který si o daném jedinci utvoříme, může být následně ještě ovlivněn a pozměněn našimi emocemi (afektivní složka) (Trpišovská, 2007). Každý z nás se denně zabývá studiem osobnosti. Na základě sociálního poznávání si o druhých vytváříme určitý obraz, dojem či úsudek. Dle Škobrtala (2012) se během sociálního poznávání uplatňuje faktor podobnosti mezi námi a vnímanou osobou. Díky tomuto faktoru můžeme využít znalostí vlastních psychických stavů během vnímání vnitřních stavů druhých. Vědomě i nevědomě si všímáme vlastností temperamentu a osobnosti jedinců, se kterými se ve svém životě setkáváme - kolegů v práci, našich přátel, členů rodiny či neznámých jedinců. Sociální poznávání a hodnocení druhých je dle Festingra (1980, in White, 2006) nezbytné. Dle něj tak činíme, jestliže potřebujeme nějaký vnější podnět, vůči kterému si posoudíme/ zhodnotíme své vlastní schopnosti či názory. Petrovskaja (1989, in Řezáč, 1998, s. 99) uvádí pět zdrojů vnímání druhého člověka: „vnímání druhého na základě jeho vztahu k sobě, vnímání druhého na základě jeho přijímání ostatními, vnímání druhého na základě výsledků jeho činnosti, bezprostřední vnímání vnějšího vzhledu druhého, vnímání druhého skrze explikaci jeho vnitřního stavu.“

Naše sociální poznávání druhých však není nikdy dokonalé, což je způsobeno vlivem nejrůznějších faktorů. Například T. Stránská a L. Strnad (1968, in Řezáč 1998) hovoří celkem o šesti faktorech, které ovlivňují naše sociální poznávání, řadí mezi ně například povahu interpersonálních vztahů mezi posuzovatelem a posuzovaným, schopnost daného jedince posuzovat druhé, povahu a množství informací, jež posuzovatel o posuzovaném má, či pořadí v němž byly tyto informace získány. P. F. Secord a C.W. Backman (1964, in Nakonečný 2009, s. 150) dále uvádějí tři činitele, které ovlivňují sociální poznávání druhých osob:

1. informace (fyzický zjev, expresivní a jiné motorické projevy, verbální chování)
2. proměnné (předcházející pocity a poznatky a vnímaných stimulech, odměna – cena hodnoty akcí stimulující osoby, implicitní teorie osobnosti a stereotypy sebepojetí)
3. dojmy ze stimulující osoby (atribuce rysů osobnosti a ostatní kognice, současné pocity vůči vnímanému, vnímání kauzality, záměrů, ospravedlnění)

Díky sociálnímu poznávání se můžeme v běžném životě orientovat ve společnosti, které jsme součástí. Můžeme si vytvářet dojmy či úsudky o ostatních jedincích, které nám pomohou při tvorbě sociálních kontaktů a vztahů. Na neštěstí však bývají mnohdy naše soudy a úsudky v rámci sociálního poznávání ovlivňovány chybami, které si můžeme, ale i nemusíme vůbec uvědomovat.

1.2.2 Chyby v sociálním poznání

Každý člověk je jedinečnou osobou a je jasné, že i jeho vnímání bude jedinečné a subjektivní. Proto bychom měli vždy v brát v úvahu, že jsou naše názory a obrazy o druhých do jisté míry nepřesné. Navíc naše vnímání často podléhá zkreslení a dopouštíme se tak mnoha chyb. Níže popíši některé z nich.

1.2.2.1 Haló efekt

Haló efekt je jednou z nejčastějších chyb během posuzování druhých jedinců. Jako první doložil tento efekt roku 1920 psycholog E. Thorndike, a o několik desetiletí poukázal na tento jev také psycholog S. Asch (Dušová, 2011).

Haló efekt vychází z celkového hodnocení, které je založeno na hodnocení jednoho rysu osoby, většinou nejvýraznějšího, který však nemusí být tím nejpodstatnějším. Na základě toho, poté dochází k odpoutávání pozornosti od dalších charakteristik daného jedince. Nejvýraznější rys⁶ může také ovlivňovat to, jakým způsobem budeme dále nahlížet na ostatní charakteristiky. Tato chyba se nejčastěji objevuje při posuzování vlastností, které jsou obtížně pozorovatelné. Pro snížení vlivu tohoto efektu se doporučuje, aby jedinec nejprve pozoroval jeden rys a následně až rysy další (Řezáč, 1998).

1.2.2.2 Efekt primarity

Tento efekt je založen na prvním dojmu. Přesněji řečeno, na tvorbu prvního dojmu mají největší vliv rysy posuzovaného jedince, které jsou prezentovány jako první. Zároveň tyto rysy nastavují měřítko, v rámci kterého jsou následně vnímány další charakteristiky daného jedince (Výrost a Slaměník, 2001). Hodges (1974, in Brodilová, 2015) upozorňuje na fakt, že spíše klademe větší důraz na negativní první dojmy než ty pozitivní. Dále má efekt primarity větší účinnost v případě, hodnotíme-li nám neznámou osobu (Heysová 2000, in Brodilová 2015). Tvorbou dojmu o druhém člověku se ve svých experimentálních výzkumech zabýval také S. Asch (1946, in Nakonečný, 2009), který usoudil, že se dojem o druhém nevytváří skládáním jednotlivých informací, které jsou k dispozici, ale naopak dojde k tvorbě celkového dojmu z určitých centrálních znaků.

⁶ Dle S. Asche (1946, in Dušová, 2011) mají na celkový dojem vyšší vliv rysy centrální než rysy periferní

1.2.2.3 Efekt novosti

Dalo by se říct, že se jedná o opak efektu primarity. Efekt novosti spočívá v tom, že největší vliv na tvorbu dojmu o druhé osobě mají informace získané jako poslední, ty nejnovější (Řezáč, 1998).

1.2.2.4 Efekt shovívavosti a efekt přisnosti

Tato chyba je založena na vztahu hodnotitele k hodnocenému jedinci, a samotné hodnocení vychází z tohoto vztahu. Jedinci, ke kterým má hodnotitel kladný vztah jsou hodnoceni jinak než jedinci, ke kterým má hodnotitel vztah záporný. Tato chyba je dle Řezáče (1998) způsobena spíše nedostatečným nadhledem.

1.2.2.5 Předsudek

Vnímání druhých lidí je často ovlivněno předpojatostmi vytvořenými v minulosti - předsudky. Heyes (2007, in Dobiášová ,2008, s. 13) nahlíží na předsudek jako na „*předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu. Člověk, který má předsudky, nezvažuje při posuzování druhých žádná alternativní vysvětlení. Výsledek jeho interpersonálního hodnocení je dopředu určen nějakou libovolnou vlastností toho druhého.*” Z čehož vyplývá, že jsou předsudky zevšeobecnující a opomíjejí individualnost. Dále jsou charakteristické svou stabilitou a iraciálností. Často se předsudky vytvářejí na nepravdivých a nepodložených informacích.

Dle Allporta (2004) se na tvorbě předsudků podílí naše kategorické myšlení a generalizace. Kategorické myšlení vysvětluje Allport (2004) pomocí protikladů – člověk se vše snaží roztřídit na dva krajní protikladné póly (bílá x černá, život x smrt). Generalizaci vysvětluje jako proces, v rámci kterého nějaký rys, který zpozorujeme u malé skupiny lidí následně zobecníme na celou kategorii.

1.2.2.6 Stereotypy

Poslední častou chybou v rámci sociálního poznávání jsou stereotypy. Ty se mohou vztahovat nejen ke vzhledu daného jedince, ale také například k jeho náboženskému vyznání či národnosti.

Na stereotypy lze nahlížet jako na paměťová schémata, v rámci kterých si ukládáme informace o attributech určitých kategorií a jejich relacích (Taylor a Fiske, 1984). Stereotypy lze jednoduše vysvětlit tak, že pozorovatel rozřazuje pozorované jedince do určitých kategorií

a následně jim přisuzuje charakteristiky, které jsou pro danou kategorii typické. Z čehož vyplývá, že si utváříme dojem, aniž bychom o daném jedinci cokoliv věděli (mimo znaků, na základě kterých jsme jej zařadili do dané kategorie). Rozřazování, neboli kategorizaci, provádíme na základě snadno dostupných a rychle identifikovatelných charakteristik (například věk, pohlaví, rasa). Máme tendenci klasifikovat sebe a ostatní jedince do různých sociálních skupin, např. dle pohlaví, věku či náboženské příslušnosti. Z čehož lze usoudit, že lidé mohou být zařazeni do různých kategorií, a různí jednotlivci mohou využívat odlišná schémata kategorizace (Turner 1985, in Ashfort a Mael, 1989). Díky kategorizaci si dokážeme lépe strukturovat sociální prostředí (Janoušek, 1988). Zjednodušujeme si tak rozmanitost společenského i přírodního prostředí. Proto lze tento proces považovat za nezbytnou součást našeho poznání. Podstatu stereotypů lze často nalézt v tradičních interpretacích a předsudcích vzniklých v minulosti.

Samotné stereotypy jsou komplexy vlastností, které ostatním jedincům připisujeme na základě jejich přiřazení ke skupinám. Během stereotypizace nás většinou nezajímá jaký daný jedinec opravdu je, či jaké má vlastnosti, ba naopak ho rovnou rozřazujeme do předem určených „příhrádek“. Stereotypy neovlivňují pouze vnímání pozorovatele, mohou ovlivnit i chování samotných pozorovaných jedinců.

Hnilica (2010, st. 13-14) poukazuje na problematiku stereotypů na jednoduchém příkladu. Představme si, že jsme se seznámili se skupinou Mongolů, kteří všichni měřili okolo dvou metrů. A protože jsme zatím nikdy žádného jiného Mongola neviděli, zůstane v nás tvrzení, že jsou všichni Mongolové takto vysokí. Stereotypy jsou dle Hnilici (2010) odrazem našeho přesvědčení. Na toto přesvědčení nahlíží jako na určité tvrzení, v rámci kterého přiřazujeme ke kategorii určité atributy (například žena/lehkovážnost). Z čehož vyplývá následující, pokud budeme tvrdit *“Jana je žena, tudíž je lehkovážná”*, bude se jednat o myšlení založené na stereotypu. Takovéto myšlení může být vědomé i nevědomé (Hnilica, 2010, s. 13-14). Hnilica (2010) dále rozlišuje stereotypy na autostereotyp a heterostereotyp. Autostereotypy jsou stereotypy popisované nám vlastní skupině (například: jsem žena a připisuji stereotyp ženám). Naopak heterostereotyp je druh stereotypu připisovaný skupině opačné či jiné (například jsem žena a připisuji stereotyp mužům) (Hnilica 2010).

Naše sociální poznávání je ovlivněno mnoha stereotypy týkající se tělesné konstituce či fyzického vzhledu obecně. V souvislosti s těmito stereotypy vyvinul De Jong (1980, in Cogan, 1996) stupnici obezity, která byla později upravena Tiggermannem a Rothblumem

(1988, in Cogan, 1996). Tato stupnice ukazuje zdali se lidé drží stereotypů souvisejících s tělesnou hmotností. Probandi musí na 5 bodové stupnici hodnotit, jak moc charakteristické je následujících 7 vlastností - vřelost, přátelství, sebedisciplína, štěstí, sebevědomí, lenost a atraktivita, pro hubeného muže, štíhlou ženu, obézního muže a obézní ženu (Cogan, 1996).

V rámci našeho výzkumu v souladu s mnohými autory a jejich výzkumy předpokládáme, že stereotypy mají na prisuzování vlastností značný vliv. Konkrétně, že přisuzujeme určité osobnostní charakteristiky pouze na základě tělesné konstituce.

1.3 Tělesná konstituce

Již jsem se zabývali samotnou osobností a sociálním poznáváním jedince. Představila jsem několik výzkumů, které se snaží nalézt vztah mezi konstitucí našeho těla a osobnostními charakteristikami. V této kapitole se na tuto problematiku podíváme také z druhé strany, tedy na to, jak je v současnosti vnímaná tělesná konstituce u žen a u mužů, jak se tento pohled na lidské tělo měnil v průběhu historie a jak ovlivňuje tělesná konstituce samotné sociální prisuzování osobnostních charakteristik.

Lidská těla jsou zřejmými a širokými ukazateli hodnoty a postavení jedince (Crosnoe, Frank a Mueller, 2008). Wallbott (1998, in Aviezer, Trope a Todorov, 2012) nahlíží na tváře a lidská těla jako na dva vizuální komponenty sociální informace. Člověk poskytuje prostřednictvím těla svému okolí mnoho informací, a to aniž by o to záměrně usiloval. Na základě toho lze usoudit, že je tělesný vzhled jedním ze signálních znaků sociálního poznávání. Dle výzkumů vzniká první dojem především na základě řeči těla (55%), dále je důležitým zdrojem informací hlas (39%) a nakonec samotná řeč (7%). Z řeči těla se dozvídáme tyto tři druhy informací: tělesné znaky (výška, rasa), role ve společnosti (věk, povolání) a ukazatelé osobnosti (Fialová, 2006). Tělo se tak v současnosti stává designerským produktem, do kterého je nezbytné investovat. Dnes se na tělo nahlíží jako na symbol úspěchu, a proto je body image považována za nepostradatelnou součást životního stylu. Je zřejmé, že je tento přístup poněkud povrchní, nicméně tlak je tak silný, že mu málokterý jedinec dokáže odporovat. Tělo je bezpochyby objektem sociálního a kulturního prostředí, a protože dochází v průběhu let ke změnám pohledu na tento objekt, dochází také ke změnám v jeho hodnocení.

Je nezbytné zmínit, že je ideál krásy určitým sociálním konstruktem. V rámci jednotlivých historických etap, národů, kmenů, kultur, pohlaví či sociálních postavení je

pohled na ideál krásy odlišný. V minulosti byla vždy na první místě spíše krása ženského těla než těla mužského (Fialová a Krch, 2012). V současné západní společnosti je u žen na ideál krásy nahlíženo skrze tělesné proporce, v rámci kterých se soustřeďujeme především na míry v oblasti prsa, pas, boky⁷. Štíhlost je dnes znamením ženskosti, „*inteligentní, cílevědomé, uznávané ženy dělají všechno pro to, aby byly štíhlé. Češeme se tak, aby to opticky zužovalo naše obličej. Kupujeme si šaty, které opticky zeštíhlují naši postavu.*” (Crooková, 1995, s. 18). Tento ideál štíhlého těla je podporován hlavně médii (Harrison a Cantor 1997, Tiggeman, Pickering 1996, Stiec, 1994, in Brewis 1999). Původem tohoto kulturního vzorce se zabývalo již mnoho expertů. Biologicky zaměřené psychologové kladou důraz na prvek zdraví, který je se štíhlostí spojený. Přesto však existují výzkumy, které dokládají, že i mírná nadváha může být zdraví prospěšná, a že naopak vyhublost může zdraví škodit (Brewis, 1999).

Co se týče mužů, výzkumy ukazují, že muži spíše upřednostňují svalnatý typ postavy. Kearney-Cooke a S. Asch (1990, in Cafri a Thompson, 2004, s. 18) se ve svém dotazníku ptal mužů na ideální tvar těla, nejčastější odpovědí byla „*svalnatá, silná postava se širokými rameny*”. Taktéž Murray, Touyz a Beumont (1996, in Henderson, 2012) požadovali po respondentech, aby popsali ideál mužského těla, přibližně 74% uvedlo, že je základem tohoto mužského ideálu svalová hmota, pouze 8% uvedlo, že je ideálem mužského těla štíhlost. Svalnatá postava byla ideálem po mnoho let, nicméně v poslední době se tento ideál stal ještě silnějším. Právě nedostatek pozornosti na mužský body image je jedním z důvodů, proč se stala v současnosti svalnatá mužská těla předmětem zájmu. Dalším důvodem je také nárůst hodnoty svalů ve vizuálních médiích v západních kulturách (Pope, Phillips a Olivardia 2000, in Cafri a Thompson, 2004). Pravděpodobně i nárůst vlivu těchto médií způsobil nárůst počtu mužů, kteří jsou se svým pohublým tělem nespokojeni (Leit, Gray a Pope 2002, Garner 1997, in Cafri a Thompson, 2004). Studie, která hodnotila tělesnou konstituci v časopisu Playboy došla k závěru, že průměrný muž v průběhu posledních 25 let nabral 17 kilo svalů a ztratil 5,5 kilo tuku (Leit, Pope a Gray 2001, in Cafri a Thompson, 2004). Dle Fialové (2006) je pro muže v hodnocení velmi důležitým aspektem také výška postavy. Muži si na své výšce velmi zakládají. Dle ní je ideálem vysoký muž s pevnou svalnatou postavou.

⁷ Za ideální jsou pokládány míry 90-60-90 při výšce 170 cm.

1.3.1 Proměna pohledu na lidské tělo v čase

Po dobu nejméně dvou tisíc let lidé věřili, že je osobnostní charakter jedince odhalován především pomocí těla (Carter a Heath, 1990). Ačkoliv je v současné industrializované společnosti ideálem krásy štíhlá postava, nebylo tomu tak vždy (Rothblum 1990, in Cogan, 1996). Ve skutečnosti je tato touha po štíhlé postavě relativně mladým fenoménem. Podle Groganové (2000) je štíhlost dnes tím, čím bývala v minulosti otlá postava – symbolem vyššího postavení. V průběhu dějin bylo mohutné tělo ceněno jako znak nadbytku a bohatství, které vládlo politické a sociální moci (Cassidy 1991, Sobal 1991, in Cogan 1996).

V období Mezopotámie nebyl tvar těla důležitý (oblečení bylo volné, takže tvar těla nebyl pro společnost zřetelný). V Egyptě v období roku 1800 před n. l. byli muži i ženy vyobrazováni stejně (se širokými rameny a štíhlými a úzkými boky), naopak jako tlustí byli malováni cizinci. (Crooková, 1995), na což lze nahlížet jako na určitý druh stereotypu. V období Antiky vládla v Řecku tělesná zdatnost, proto bylo mužské tělo považováno za přitažlivější (muži byli vyobrazováni jako svalnatí a ženy spíše zaoblenější). Naopak tomu bylo v Římě, tam se hledělo především na rovnováhu fyzického těla a charakteru jedince. Klád se důraz především na štíhlost a obezita byla kritizována, což souviselo s tím, že se již v této době objevovaly praktiky spojené s bulimií (Fialová, 2006).

V období středověku již vzhled odrážel společenské postavení jedince. Na vyhublost se u dívek hledělo jako na znak svátosti a vznešenosti (Crooková, 1995). Proto byly často ženy vyobrazovány štíhleji. Symbolem se stala postava Krista, která znázorňovala skromnost, strádání a štíhlost (Fialová, 2006). V období renesance došlo k návratu k antickým ideálům, v rámci kterých se klád důraz především na svalnatost mužské postavy. Dále se také zvýrazňovaly sekundární pohlavní znaky (muži - svalová hmota, ženy - široká pánev a zaoblené tvary) (Fialová, 2006). Během 17. století se u mužů stále klád důraz na svalnatost a u žen hrály důležitou roli části těla spojené s reprodukcí (Fialová, 2006). Diety často drželi muži středního věku, kteří si žili „dobře“ - korpulentnost byla znakem prosperity (Crooková, 1995).

Pro 19. století jsou typické dva odlišné pohledy na ženské tělo. První znázorňuje ženu jako jemnou křehkou dámu s krásným obličejem a vysokým společenským postavením. Druhý znázorňuje ženy z nižších sociálních vrstev, a to jako mohutnější s většími prsy a boky (Fialová 2006). Počátek 20. století je charakteristický svým bojem proti tloušťce. Studie z této

doby nepovažovaly za přirozenou průměrnou hmotnost, ba naopak se ideálem stala spíše hmotnost nízká. Ve 30. letech se znovu upřednostňovaly sekundární pohlavní znaky (zaoblené boky a větší prsa). V padesátých letech byla ženským ideálem Marilyn Monroe (útlý pas a klenoucí prsa). V šedesátých letech byl tento trend vyhublosti ještě zesílen a vzorem se pro ženy stala Twiggy (Fialová, 2006).

Je tedy zřejmé, že je ideál krásy proměnlivý jak v čase a kultuře, tak v rámci pohlaví. Co je žádoucí u mužů, nemusí být žádoucí u žen. Tak jak byla vnímána obezita v minulosti, není již vnímána v dnešní západní společnosti. Dnes klademe především důraz na tělesné a duševní zdraví, proto bývá tělesná váha a konstituce v popředí našeho zájmu, a to i ve společnosti ostatních jedinců. V rámci sociálního poznávání bývá tělesná váha a konstituce spojena se stereotypy, na které se zaměříme v následující kapitole.

1.4 Stereotypy týkající se tělesné konstituce

Pro současnou západní společnost je tělesná váha velmi důležitým měřítkem. Postava druhého člověka hraje velmi důležitou roli při tvorbě prvního dojmu. Což mnohdy bývá způsobeno existencí stereotypů, které jsou s tělesnou konstitucí spojené, ty však ale nemusí určovat skutečný vztah mezi tělem a chováním. Proto je zkoumání vztahu mezi postavou a skutečným rysem chování velmi nezbytné (Montemayor, 1978). Například obézní lidé jsou hodnoceni jako pohodlní, bez vůle a bez sebekontroly. Na obezitu je nahlíženo jako na něco špatného, a naopak se domníváme, že být štíhlý a držet dietu je přirozené (Fialová, 2006). Štíhlí lidé jsou také automaticky považováni za zdravé, ikdyž tomu tak nemusí vždy být (Groganová, 2000).

Často bývá měřítkem pro určování osobnostních vlastností atraktivita jedince. Na základě atraktivity jsme schopni určovat vlastnosti daného jedince i přesto, aniž bychom měli jakékoliv důkazy o tom, že takový jedinec doopravdy je, s tímto souvisí známé úsloví – „*nesud' knihu podle obalu*“. Hlavním vysvětlením výhody atraktivity je v sociální psychologii stereotyp „*Co je krásné, to je dobré*“ (Dion a kol., 1972, Bersheid a Walster, 1974, Feingold, 1992a, Langlois a kol., 2000, in Jæger, 2011, s. 986). Jádrem tohoto stereotypu je fakt, že jedinci činí závěry týkající se rysů a vlastností druhých na základě jejich fyzického vzhledu. Fyzicky atraktivním jedincům je připisována řada pozitivních rysů a vlastností. Dle Fialové (2006) se u tělesně atraktivních jedinců předpokládá, že mají lepší povahové rysy, lepší život, mají vyšší společenské postavení, lépe si hledají partnery a mají spokojenější manželství. Což

sama vystihuje výrokem *“fyzická krása je známka krásy vnitřní - duchovní a morální“*, a tímto tvrzením se dle ní opravdu mnozí řídí (Fialová, 2006, s. 77) Dále jsou atraktivní jedinci hodnoceni jako inteligentnější, dobře upravení a asertivní (Eagly a kol., 1991, in Horton, 2003). Naopak neatraktivní jedinci jsou často považováni za marnotratnější, nezdravější a sobečtější, dále jsou také považováni za nepopulární a neinteligentní (Lundberg a Sheehan, 1994, in Brieske a Lazars, 2004). Naopak Horton (2003) došel dále k závěru, že jsou atraktivní i neatraktivní jedinci obdobně hodnoceni v oblasti sociální integrity. Oběma skupinám jsou také přisuzovány vlastnosti jako je poctivost či starost o druhé.

Atraktivita je ve velmi těsném vztahu s tělesnou konstitucí. Výsledky světových výzkumů ukázaly, že je atraktivita jedince založena na jeho obličejí, tělesné hmotnosti⁸ a rozložení tělesného tuku a svalů (Fialová, 2006). Zařazení tělesné konstituce do posuzování atraktivity je běžné (Cahnman 1968, Granberg 2006, Lerner a Korn, 1972, Quinn a Crocker, 1999, Teachman a kol., 2003, in Crosnoe, Frank, a Mueller, 2008). Jedinci, kteří mají velmi nízké BMI nebo velmi vysoké BMI jsou pravděpodobně považováni za neatraktivní, zatímco jedinci s normálními hodnotami BMI jsou spíše považováni za atraktivní (Jæger, 2011). Na základě toho lze usoudit, že se lidské tělo stává součástí úspěchu či boje na “trhu” sociálních vztahů. Například ve Spojených státech Amerických se stala velikost těla fyzickou charakteristikou (tak jako například rasa), na základě které se utváří hierarchie sociálního postavení (Crosnoe, Frank, a Mueller, 2008). Se zvyšováním tělesné váhy, tak dochází k poklesu kvality sociálních vztahů (Carr a Friedman, 2006, Cawley, 2001, in Crosnoe, Frank, a Mueller, 2008).

Lundberg a Sheehan (1994, in Brieske a Lazars, 2004) použili grafický počítačový program k úpravě tělesné hmotnosti ženského těla. V případě, kdy měla žena normální hmotnost, byl její fyzický vzhled participanty hodnocen pozitivněji, než když byla žena obézní. Z dalších výzkumů vyplývá, že jsou otlé osoby charakterizovány jako srdečné, citlivé, laskavé a dobromyslné, zároveň jsou ale také hodnoceny jako pohodlné, bez vůle a bez sebekontroly. Naopak štíhlí jedinci jsou charakterizováni jako inteligentní (Fialová, 2006), citlivější, zajímavější, příjemnější, vřelejší a atraktivnější (Hammermesh a Biddle, 1994).

Jiné studie se zabývaly hodnocením svalnatých či nesvalnatých mužů. V rámci nich byli muži se svalnatou postavou respondenty popisováni jako asertivnější, populárnější a sexuálně aktivnější (Thompson a Tantleff, 1992, in Herderson 2012). Dále jim také bylo

⁸ Hmotnost je hlavním prvkem fyzické atraktivity především u žen (Lundberg, Sheehan 1994, in Brieske a Lazars, 2004).

často přisuzováno mnoho osobnostních rysů s pozitivními konotacemi, jako je například atraktivita, síla a štěstí (Cafri a Thompson, 2004). Naopak mužům s méně svalnatou postavou byly připisovány negativní vlastnosti jako například depresivita, osamělost (Thompson a Tantleff, 1992, in Herderson 2012) nebo lenost, záludnost a nečestnost (Cafri a Thompson, 2004). Dále například Lerner (1969B, in Montemayor, 1978) ve svém výzkumu zjistil, že vysokoškolské studentky popisovaly endomorfy⁹ jako muže, kteří více jedí a pijí a kteří jsou nejméně přátelští. Mezomorfové¹⁰ byli hodnoceni jako nejlepší vůdci a atleti, kteří mají nejvíce přátel, dále také ale byli hodnoceni jako nejagresivnější. Nakonec ektomorfové¹¹ byli hodnoceni jako muži, kteří nejméně jedí, naopak ale nejvíce kouří a jsou nejméně agresivní, dále u nich respondenti tipovali největší pravděpodobnost nervového zhroucení.

Z uvedených výzkumů vyplývá, že v rámci hodnocení a přisuzování osobnostních charakteristik hraje tělesná konstituce v rámci našeho sociálního poznávání důležitou roli. Obézním, svalnatým, hubeným či vychrtlým přisuzujeme odlišné vlastnosti pouze na základě jejich váhy a tvaru těla. Taková hodnocení většinou vycházejí ze stereotypů, které jsou součástí společnosti, ve které žijeme. A protože je na obezitu a vychrtlost v dnešní západní společnosti hleděno jako na dvě odchylky od „normálnosti“, zaměřím se v následující kapitole na stigmata, která jsou s těmito tělesnými konstitucemi spojená.

1.5 Stigma

V rámci psychologie se na stigma nahlíží jako na důležitý znak, který danou osobu odlišuje od ostatních jedinců. Lze jej definovat jako znamení hanby, které činí jedince rozdílným od ostatních. Stigma vytváří velmi negativní znak ve všech společenských vztazích (Goffman, 2003).

1.5.1 Stigma obesity

Obézní jedinec čelí během svého života mnoha nepříjemným situacím, které často vznikají v důsledku stereotypů či společenských předsudků. Již ve středověku bylo na obezitu nahlíženo negativně, a to především křesťanskou církví (Stunkard, LaFleur a Wadden, 1998, in Lošťáková, 2015). Taktéž v současnosti výsledky světových výzkumů ukázaly, že lidé s nadváhou čelí mnoha negativním stigmatům (Re, Dzhelyova, Holzleitner a kol., 2012). Odhady naznačují, že se za posledních deset let výskyt diskriminace založené na tělesné

⁹ Menší podsaditá postava.

¹⁰ Atletická, svalnatá postava.

¹¹ Vysoká štíhlá postava.

hmotnosti zvýšil o 66% (v Americe je nyní diskriminace hmotnosti srovnatelná s prevalencí rasové diskriminace) (Puhl a Heuer, 2010).

Dle Cahnmana (1968, in Carr a Friedman, 2006) je obezita považována za jeden z nejdéle přetrvávajících sociálních stigmat. Toto stigma je součástí téměř všech oblastí života, včetně mezilidských vztahů, vzdělávání, zaměstnávání i zdravotní péče (Carels a Musher-Eizenman, 2010, Carr a Friedman, 2005). Jedinci, kteří jsou ostatními vnímáni jako obézní jsou objektem veřejného odmítnutí a posměchu (Heatherton a Hebl, 1996). Stigmatizace založená na tělesné hmotnosti zůstává společensky přijatelnou formou předpojatosti. Negativní postoje a stereotypy vůči obézním osobám byly prokázány například u zaměstnavatelů, spolupracovníků, učitelů, lékařů, dietologů, psychologů, přátel, rodinných příslušníků, mezi dětmi ve věku od 3 do 5 let (Puhl a Heuer, 2010) a dokonce i mezi ostatními jedinci trpícími nadváhou (Crandall, 1994, in Major, Eliezer a kol., 2012).

Například muži i ženy, které mají vysoké hodnoty BMI čelí sociální a profesní diskriminaci (Rand a Macgregor, 1990, in Re, Dzhelyova, Holzleitner, a kol., 2012), dále mají také vyšší pravděpodobnost, že dosáhnou nižšího socioekonomického statusu (Sobal a Stunkard 1989, in Re, Dzhelyova, Holzleitner, a kol., 2012). Obézní jedinci jsou často spojováni s negativními stereotypy jako je neukázněnost, nepoctivost, nedbalost, sociální neatraktivnost, pracovní neproduktivnost (O'Brien, Hunter, a kol., 2006), lenost, menší inteligence či menší oblíbenost (Grogan, 2000, Brownell a O'Neil, 1993, in Janyšková, 2011). Dále jsou považováni za jedince, kteří si za svůj stav mohou sami a celkově jsou charakterizováni jako osoby se slabou vůlí, či jako osoby nedůvěryhodné (De Jong, 1980, Lerner 1969, Young a Powell 1985, in Carr a Friedman, 2006). Na straně druhé jsou považováni za osoby vřelejší a přátelštější než osoby štíhlé (Grogan, 2000, Brownell a O'Neil, 1993, in Janyšková, 2011).

V rámci výzkumů bylo dokonce zjištěno, že má tato stigmatizace obézních jedinců vliv i na rodinné vztahy. Jestliže byl jedinec obézní v období svého dospívání, docházelo často k poklesu podpory ze strany rodinných příslušníků, jedincům kteří byli obézní již během svého dětství bylo poskytováno ze strany rodinných příslušníků nejnižší úroveň emocionální podpory (Carr a Friedman, 2006). Toto tvrzení bylo následně potvrzeno i dalšími výzkumy - sociální stigma související s vysokou tělesnou hmotností je silnější v průběhu dospívání než kdykoliv jindy během životního cyklu jedince (Halpern a kol. 1998, Quinn a Crocker 1999, in Glass, Haas a Reither, 2010).

Na základě šetření této problematiky dospěli výzkumníci k velmi překvapivému výsledku - dříve obézní jedinci byli i nadále stigmatizováni za to, že byli v minulosti obézní (a to i poté, co zhubli na normální tělesnou váhu) (Heatherton a Hebl, 1998). Stigma a diskriminace jsou klíčovými sociálními a enviromentálními faktory, které negativně ovlivňují zdraví jedince. Proto je nezbytné porozumět tomu, jak a proč tyto negativní postoje ve společnosti fungují a existují (O'Brien, Hunter a kol., 2006).

1.5.2 Stigmatizace obézních v zaměstnání

Výzkum Gowina (1915, in Jæger, 2011), Perrina (1921, in Jæger, 2011) a Wallera (1934, in Jæger, 2011) poukázal na vliv fyzické přitažlivosti na mnoho aspektů jedincova života - psychologický, sociální i sociálně. Hainer (2011, in Lošťáková, 2015) uvádí, že osoby trpící nadváhou mají 12krát větší pravděpodobnost toho, že budou v rámci zaměstnání diskriminováni. U osob s těžkou obezitou je poté tato pravděpodobnost 37x vyšší a u osob s těžkou obezitou až 100krát vyšší (ve srovnání s osobami s normální tělesnou váhou). Jiná studie dále poukázala na fakt, že 16% zaměstnavatelů nepřijalo na žádnou pracovní pozici obézního člověka (Roe a Eichwort, 1976, Wadden a kol., 2002).

Dle Jegera (2011, in Puhl, Moss-Racusin a kol., 2008) je BMI spojené s úspěchem na trhu práce více mezi ženami než mezi muži. Zaměstnavatelé mají tendenci vidět obézní ženy jako osoby, kterým chybí sebekázeň, profesionalita a které mají nižší potenciál pro kontrolu činnosti. Další studie poukázala na to, že zaměstnavatelé přisuzují obézním ženám řadu negativních vlastností, například lenost, duševní neschopnost či emoční nestabilitu (Puhl a Brownell 2001, in Glass, Haas a Reither, 2010). Celkově jsou tak obézní zaměstnanci hodnoceni negativněji než ostatní pracovníci (Jasper a Klassen 1990a, Kennedy a Homant 1984, in Puhl, Moss-Racusin a kol., 2008).

Nejnovější britský výzkum použil data z britské biobanky od 120 000 dospělých jedinců ve věku od 40 do 70 let, na kterých studoval 5 měřítek socioekonomického statusu. Výsledky této studie ukazují, že „*každý centimetr tělesné výšky navíc, zaručuje britským mužům v průměru asi o 6800 korun větší roční příjem*”. U žen je vyšší výdělek spojen s jejich tělesnou hmotností – „*každé kilo dolů znamená přibližně osm tisíc ročně k dobru*”¹². Dále také zjistili, že u mužů vede nižší výška k nižšímu vzdělání a nižším pracovním pozicím.

¹² Nevyrosteš, nevyděláš si. Platy podle výšky a tloušťky. Dostupné z: http://www.tyden.cz/tubriky/byznys/nevyrosteš-nevydelas-si-platy-podle-vysky-a-tloustky_377232.html [cit. 2016-04-01].

U žen vede větší váha k nižším příjmům a většímu životnímu strádání. Podle Fraylinga¹³ jsou především na vině zavedé společenské předsudky. Zároveň však uvádí, že jsou výsledky této studie založeny také na genetice, která ovlivňuje naši výšku a váhu. K čemuž v zápětí dodává, že ale geny netvoří náš osud, *“existuje mnoho žen s nadváhou a mužů s malou výškou, kteří si ve svém životě vedou dobře”*¹⁴.

Výsledky mnoha jiných studií ukázaly, že má BMI vliv na výši mzdy jak u žen, tak i u mužů (Gotmaker a kol., 1993, Pagan a Davila 1997, Register a Williams 1990, Sargent a Blanchflower 1994, in Glass, Haas a Reither, 2010). Například studie Morrise (2006, in Glass, Haas a Reither, 2010) došla k závěru, že u mužů má tělesná hmotnost naopak pozitivní vliv na jejich výdělek. Jiný nedávný výzkum ukázal, že jsou v rámci pracovní síly žádanější spíše “těžší” muži než muži “lehčí” (Sousa 2005, in Glass, Haas a Reither, 2010).

1.5.3 Stigma spojené s poruchami příjmu potravy

Ukázalo se, že široká veřejnost nemá dostatečné znalosti a informace týkající se poruch příjmu potravy, což mnohokrát vede k chybným přesvědčením o těch, kteří těmito poruchami trpí. Výsledky výzkumů ukazují, že jsou poruchy příjmu potravy často společností bagatelizované (Dimitropoulos, 2008). Stewart a kolektiv (2006, in Ocisková a Praško, 2015) se ve svém výzkumu zaměřili na postoj, který má společnost k osobám trpící poruchami příjmu potravy. Respondenti tohoto výzkumu vyplňovali dotazník ke 4 jedincům (ke zdravému, nemocnému s astmatem, schizofrenikovi a k jedinci s mentální anorexií). Dle výsledků byli jedinci trpící mentální anorexií hodnoceni nejkritičtěji. Dimitropoulos (2008) tvrdí, že respondenti připisují těmto jedincům především vlastnosti spojené se sebekázením a nedostatkem sociální podpory. Taktéž dle ní vidí vinu na straně dotyčné osoby a dokonce obviňují nemocné jedince ze snahy upoutání pozornosti.

Maier (2014, in Ocisková a Praško, 2015) se se svými kolegy zabýval stigmatizací spojenou s poruchami příjmu potravy. V rámci svého výzkumu se dotazovali 75 bývalých pacientů trpících mentální anorexií. Většina těchto respondentů byla přesvědčena o negativních stereotypech vůči jedincům trpícím mentální anorexií. Dimitropoulos se svými kolegy (2013, in Ocisková a Praško, 2015) poukázala především na stigmatizaci těchto jedinců v rámci rodiny. Výsledky jejich studie ukázaly, že se jedinci trpící mentální anorexií

¹³ Shorter men, heavier women may struggle to get ahead. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/short-men-overweight-women-struggle-to-get-ahead/> [cit. 2016-20-03].

¹⁴ tamtéž

častěji potýkali s žárlivostí než jejich sourozenci. Dále také byla v rámci rodiny zdravým sourozencům poskytována větší sociální podpora.

Dle některých autorů právě předpojatost a kritika vůči obézním lidem (která je spojená se stigmatizací, strachem a stereotypy jak již bylo uvedeno výše) vede v současnosti k rozvoji poruch příjmu potravy (Krch, 2005). Tato onemocnění jsou však ve společnosti také stigmatizována a kritizována. Tudíž by se dalo říct, že se jedná o jakýsi „začarovaný kruh“, který bychom neměli opomíjet.

Z výše uvedené odborné literatury a výzkumů je zřejmé, že jsme v rámci sociálního poznávání osobnostních charakteristik ovlivňováni stereotypy souvisejícími s tělesnou konstitucí. Na základě toho, přisuzujeme jedincům vlastnosti na základě jejich tvaru těla a jejich tělesné váhy. Tyto stereotypy mnohdy přecházejí až ke stigmatizaci obézních či vychrtlých jedinců v mnoha sférách jejich života. Proto jsem se rozhodla tuto problematiku prověřit v rámci svého výzkumu.

2 Empirická část

2.1 Výzkumný cíl a otázky

V současné době existuje mnoho výzkumů zabývajících se vlivem tělesné váhy na sebehodnocení, rovněž existuje mnoho výzkumů, které se zabývají nejrůznějšími faktory, které ovlivňují naše hodnocení druhého jedince, mnohé z nich jsem uvedla ve své teoretické části. Já jsem se ve svém výzkumu zaměřila na to, jak nás při hodnocení osobnostních charakteristik druhého jedince ovlivňuje jeho tělesná konstituce.

Výzkumný problém jsem formulovala těmito otázkami:

Bude se hodnocení osobnostních charakteristik lišit na základě tělesné konstituce daného hodnoceného jedince?

2.2 Výzkumná hypotéza

H₀: Hodnocení osobnostních charakteristik se na základě tělesné konstituce daného jedince nebude lišit.

2.3 Operacionalizace

Při tvorbě svého dotazníku jsem vycházela z terminologie Big Five M. Hřebíčkové (2011), která v rámci pětifaktorového modelu pracuje s těmito charakteristikami: Emocionální stabilita, Extraverze/Živost, Intelekt, Přívětivost a Svědomitost. Hřebíčková (2011) dělí všech pět faktorů na 2 póly (na pozitivní a negativní). Především klade důraz na rozmatitost charakterizačních pojmů a na jejich využitelnost během označování osobnostních charakteristik, které umožňují jedince od sebe navzájem odlišovat.

2.4 Metodika výzkumu

Vzhledem k povaze výzkumu jsem zvolila kvantitativní výzkumnou metodu, v rámci které bylo mým cílem ověřit výše formulované hypotézy.

2.4.1 Dotazník

Pro ověření jsem zvolila vlastní dotazník (viz příloha). V úvodu dotazníku byl každý respondent informován o dobrovolnosti a anonymitě. Svou účast na vyplňování dotazníku mohl každý respondent kdykoliv ukončit.

Samotný dotazník byl poskládán z 8 uzavřených a otevřených otázek. Ty byly sestaveny tak, aby obsáhly co nejvíce informací týkající se hodnocené osoby. První čtyři otázky se týkaly rodinného vztahu, nejvyššího dosažené vzdělání, zaměstnání a fyzického vzhledu. Další 3 otázky se týkaly osobnostních charakteristik a vycházely z pěti faktorů Big Five (dle výkladu Hřebíčkové, 2011). Poslední, osmá otázka sloužila k volné projekci daného respondenta, ten vybíral celkem z 19 obličejů, dle toho, který podle něj nejvíce představoval hodnoceného jedince v rámci společnosti. Tuto volbu měl zároveň také odůvodnit. Z důvodu velkého množství chybějících odpovědí¹⁵ a časové náročnosti nutné k vyhodnocení, nebyly výsledky z této otázky v rámci tohoto výzkumu analyzovány.

2.4.1.1 Otázky týkající se osobnostních charakteristik.

Jak již bylo napsáno výše, během konstrukce otázek jsem vycházela z pětifaktorového modelu Big Five dle Hřebíčkové (2011). Jednotlivé faktory byly zastoupeny ve stejném poměru, a to i co se týče pozitivního a negativního pólu.

U následujících dvou otázek, respondent zaznamenával svou odpověď na 10 bodové škále dle své míry souhlasu či nesouhlasu s daným tvrzením. Otázky byly konstruovány tak, aby nebylo na první pohled zřejmé, ze kterého osobnostního rysu vycházejí (oproti otázce č. 6, viz níže).

¹⁵ Celkem u 5% odpovědí chyběl výběr obličeje, u 20% odpovědí chybělo zdůvodnění výběru.

Otázka č.5: Jakou činností daná osoba nejraději tráví svůj volný čas? (u příkladů je uveden faktor, který daná otázka sytí v rámci Big Five):

- Samostatné cestování s batohem – **extraverze (negativní pól)**
- Zabývání se pozitivními myšlenkami – **emocionální stabilita (pozitivní pól)**
- Poflakování - **svědomitost (negativní pól)**
- Dobrovolnictví – **přívětivost (pozitivní pól)**
- Pořádání večírků – **extraverze (pozitivní pól)**
- Sebevzdělávání - **intelekt (pozitivní pól)**
- Organizace a plánování - **svědomitost (pozitivní pól)**
- Týrání zvířat - **přívětivost (negativní pól)**
- Zabývání se věcmi, které by mohly být jinak – **emocionální stabilita (negativní pól)**
- Neustále bezvýznamné sledování televize - **intelekt (negativní pól)**

Otázka č.7: Do jaké míry charakterizují následující popisy danou osobu?

- Zvládá stresová/vypjaté situace – **emocionální stabilita (pozitivní pól)**
- Pomalu se učí novým věcem - **intelekt (negativní pól)**
- Vždy se snaží dělat vše podle plánu - **svědomitost (pozitivní pól)**
- Nezajímají ho/ji zájmy ostatních - **přívětivost (negativní pól)**
- Umí analyzovat problémy - **intelekt (pozitivní pól)**
- Vždy si udělá čas na druhé - **přívětivost (pozitivní pól)**
- Vždy čeká, až ostatní převezmou iniciativu - **extraverze (negativní pól)**
- Rychle se rozčílí – **emocionální stabilita (negativní pól)**
- Nechá se lehce odradit - **svědomitost (negativní pól)**
- Vyhledává dobrodružství – **extraverze (pozitivní pól)**
- Udržuje sociální kontakty - **extraverze (pozitivní pól)**
- Snadno podléhá vzrušení – **emocionální stabilita (negativní pól)**
- Neklade důraz na morální pravidla - **intelekt (negativní pól)**
- Naslouchá ostatním - **přívětivost (pozitivní pól)**
- Často odkládá své povinnosti - **svědomitost (negativní pól)**
- Svůj volný čas tráví o samotě - **extraverze (negativní pól)**
- Rád(a) přispívá novými nápady - **intelekt (pozitivní pól)**
- Je si jistý(á) sám/sama sebou – **emocionální stabilita (pozitivní pól)**
- Udržuje se v kondici - **svědomitost (pozitivní pól)**
- Ve skupině se snaží zaujmout vůdčí pozici - **přívětivost (negativní pól)**

U otázky č. 6 měl respondent na výběr celkem z 50 osobnostních charakteristik, ze kterých měl vybrat celkem 5-9, které dle něj nejvíce charakterizovaly danou osobu (na výběr měl z charakteristik viz tabulka č. 1).

Tabulkač. 1:

	POZITIVNÍ PÓL	NEGATIVNÍ PÓL
Extraverze	Otevřený, společenský, výřečný, temperamentní,	Stydlivý, samotářský, málomluvný, ostýchavý,
Přívětivost	Dobrosrdečný, poctivý, charakterní, skromný,	Pomstychtivý, panovačný, násilnický, autoritářský,
Svědomitost	Pilný, svědomitý, pečlivý, pracovitý,	Lenivý, nerozhodný, nestabilní, unáhlený,
Emocionální stabilita	Vyrovnaný, sebevědomý, odolný, sebejistý, nadaný	Vznětlivý, labilní, bojácny, úzkostlivý, náladový
intelekt	Inteligentní, vzdělaný, talentovaný, důvtipný,	Přihlouplý, omezený, nenadaný, slabomyslný,

V rámci výzkumu jsem získala celkem 102 vyplněných dotazníků. Přestože některé dotazníky nebyly vyplněné kompletně, bylo s nimi i přesto dále pracováno. Během analýzy dat jsem brala v úvahu veškerá missing data.

2.4.2 Hodnocené fotografie

Pro celkový výzkum bylo vybráno po 2 fotografiích 12 jedinců (6 mužů a 6 žen, viz příloha), tzn. 2x12 fotografií vždy ve dvou různých tělesných konstitucích (fotografie byly vybrány tak, aby byla dotyčná osoba v neutrálním prostředí a měla na obou fotografiích stejný výraz). Skupiny tělesných konstitucí byly vybrány následující (v závorce je uveden počet fotografií, kterými byla daná kategorie zastoupena):

- obézní (8)
- hubení (10)
- svalnatí (4)
- vychrtlí (2)

Z tohoto rozdělení (na základě tělesné konstituce) budu dále vycházet i v rámci analýzy dat.

V jedné brožuře byly vždy obsaženy 3+3 fotografie stejných jedinců. Celkem byly takto vytvořeny 3 soubory fotografií, které byly mezi respondenty točeny. Fotografie byly v rámci každé ze 3 skupin poskládány do několika různých variant (počítali jsme s únavou respondentů, během vyplňování dotazníků, proto jsme chtěli docílit toho, aby se pořadí fotografií lišilo a každý hodnocený jedinec byl v rámci brožury na několika pozicích – na začátku, uprostřed i na konci). Respondentovi byla předložena jedna brožura 8 totožných dotazníků a k němu brožura s 8 fotkami jedinců, které měl hodnotit. Dotazníky a fotografie byly zřetelně označeny písmeny, tak aby bylo jasné, koho respondent hodnotí a nedošlo k omylu. Písmena byla vybrána náhodně, aby neevokovala pořadí. Celková doba pro vyplnění dotazníku se u respondentů pohybovala mezi 30 - 40 minut.

Dotazník byl respondentům předkládán jako dotazník k fiktivnímu výzkumu, jehož cílem bylo sledovat chyby v intuici. Na základě toho, byl respondentům zatajen cíl výzkumu, tedy hledání souvislosti mezi tělesnou váhou a přisuzováním osobnostních charakteristik, čímž jsem se snažila zabránit zkreslení výsledků výzkumu.

Kvalita mnou sestrojeného dotazníku, byla testována a ověřována v předvýzkumu, v rámci kterého byl dotazník předložen celkem 15 respondentům. Data z vyplněných dotazníků získaných v rámci svého předvýzkumu jsem nepoužila.

2.4.3 Respondenti

Věkovou hranici respondentů jsem pro svůj výzkum stanovila hranicí 20-30let. Soustředila jsem se především na vysokoškolské studenty Fakulty humanitních studií (60 studentů), nicméně jsou ve výzkumu zařazeni studenti i Fakulty sociálních věd (8 studentů), Filosofické fakulty (10 studentů), Lékařské fakulty (2 studenti) či jiných univerzit a vysokých škol (13 studentů), celkem 9 respondentů žádnou konkrétní fakultu neuvedlo.

Respondenty jsem převážně oslovovala ve vestibulu budovy Fakulty humanitních studií v Jinonicích. Taktéž mi bylo umožněno navštívit výukové hodiny PhDr. Ivy Poláčkové Šolcové, Ph.D., ve kterých jsem svůj výzkum zadala jejím studentům. K tomuto řešení jsme přistoupily především z důvodu doby, potřebné k vyplnění dotazníků. Celkem jsem získala vyplněný dotazník od 102¹⁶ respondentů, z toho se jednalo o 17 mužů a 79 žen, 6 respondentů

¹⁶ Celkem 5 respondentů si všimlo záměru výzkumu, tedy toho, že se hodnotí pouze 4 lidé s odlišnou tělesnou konstitucí – dotazníky těchto jedinců jsem do svého výzkumu nezařadila.

své pohlaví ani věk neuvvedlo. Průměrný věk respondentů se pohyboval okolo 23-24 let, viz tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Věk respondentů

	ARITMETICKÝ PRŮMĚR	MODUS	MEDIÁN
ženy	23,5	20	22
muži	23,60	22	22

2.4.4 Etika výzkumu

Všichni respondenti byli na začátku dotazníku informováni o jeho dobrovolnosti a anonymitě. Veškerá získaná data byla zpracována pouze pro účely mého výzkumu a nebyla poskytnuta třetí osobě.

2.5 Analýza dat

Sesbíraná data byla přepsána do program Microsoft Excel, kde byla dále upravená a překódována tak, aby byla přehledná pro následnou analýzu v program SPSS. Vzhledem k tomu, že jsem ve svém dotazníku zvolila nevhodně škálu ANO (1) – NE (10), musela jsem všechna škálová data převrátit tak, aby nejvyšší možné skóre (10) sytilo hodnotu ANO a nejnižší (1) sytilo NE. Poté jsem spojila veškerá data týkající se jednotlivých váhových skupin. Postupnou analýzou jsem se snažila zmapovat odlišnosti mezi jednotlivými skupinami, tedy jestli například obézní byli hodnoceni jinak než hubení, svalnatí či vychrtlí. V rámci vyhodnocování výsledků jsem se zaměřila také na odlišnosti v hodnocení mezi obézními muži a obézními ženami.

Data, která bylo možno analyzovat pomocí četností byla následně testována chí-kvadrát testem (χ^2), který je vhodným neparametrickým testem k testování nominálních proměnných (Hendl, 2012). Podmínkou chí-kvadrát testu je, že nesmí být v rámci korelační tabulky uveden žádný interval s nulovou čerností a maximálně 20% intervalů s četností menší než 5. Z tohoto důvodu byly z testování vyřazeny položky, které byly přiděleny pouze maximálně čtyřmi respondenty. Hladina významnosti testu byla nastavena $\alpha=0.05$ a $\alpha=0.01$.

Výsledky chí- kvadrát testu byly následně ještě ověřovány pomocí standardizovaných reziduí. Pomocí nich jsme mezi četnostmi, které bychom očekávali, kdyby žádný významný vztah mezi proměnnými neexistoval a těmi, které jsme na základě vyplněných dotazníků získali, zjišťovali zdali ukazují nejsilnější rozdíl. Pro interpretaci byla pro nás zásadní rezidua větší než 2 (případně menší než -2) značící rozdíly (odchylky od očekávaných četností) pro nás statisticky významné.

U otázek, v rámci kterých respondenti zaznamenávali svou odpověď na 10 bodové škále byl pro analýzu získaných dat použit neparametrický Kruskalův-Wallisův test, který je vhodný pro jednoduchou analýzu rozptylu (Hendl, 2012). Hladina významnosti byla stanovena rovněž $\alpha=0.05$.

2.5.1 Výsledky jednotlivých otázek a jejich testování

2.5.1.1 Fyzický vzhled

“Do jaké míry se shoduje následující popis s jeho/jejím vzhledem”

Jako první jsem analyzovala otázku č. 4., v rámci které respondenti hodnotili na základě fotografie fyzický vzhled jedinců, konkrétně to, jestli jsou dle nich atraktivní, atletické postavy, plnoštíhlí, zdraví či sexy. Cílem této otázky bylo zjistit, zdali respondenti vnímají dané osoby ve stejných váhových kategoriích, tak jako já (viz rozdělení výše). Odpovědi byly zaznamenávány na škále 1-10, dle míry souhlasu/nesouhlasu (1= NE, 10=ANO), proto byla tato otázka vyhodnocována dle průměrné hodnoty z celkového získaného skóre. V této otázce respondenti hodnotili také to, zdali podle nich jedinci vypadají atraktivně, zdravě či sexy. V tabulce č. 3 jsou znázorněny získané průměrné hodnoty v jednotlivých váhových skupinách. Co se týče atraktivity a položky “sexy”, tak nejvyššího průměru dosáhli jedinci hubení, dále svalnatí, vychrtlí a poslední obézní. Jako nejméně zdravý byl hodnocen vzorek obézních (3,89). Detailní tabulka s průměrnými hodnotami č. 14 viz příloha.

Tabulka č. 3 – Průměrné hodnoty¹⁷

Report

Mean

typ	Atraktivní	Atletický	Plnoštíhlý	Zdravý	Sexy
obézní	7,2111	9,1133	2,8386	7,1024	8,1719
hubení	3,7604	4,1472	7,8426	2,9077	4,6708
vychrtlí	4,2615	5,2813	9,6563	6,4063	6,0000
svalnati	4,0210	2,2143	8,8921	2,6929	4,9286
Total	4,9877	5,5127	6,5506	4,5160	5,9669

Data byla testována pomocí Kruskal-Wallis testu, výsledky testování ukazují, že jsou výsledky u všech proměnných statisticky významné ($p\text{-value} = 0$; $p < 0.05$).

Test Statistics^{a,b}

	Atraktivní	Atletický	Plnoštíhlý	Zdravý	Sexy
Chi-Square	196,203	465,314	386,348	352,068	217,265
df	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: typ

U obézních mužů a žen se hodnocení v rámci této otázky rovněž odlišovalo. Co se týče atraktivity, byli obézní muži hodnoceni kritičtěji. Jejich průměrné skóre bylo na desetibodové škále 2,43, naopak ženy získaly 4,96 (u položky “sexy” získali muži průměrné skóre 2,03 a ženy 4,12). Ženy byly taktéž hodnoceny jako více zdravé. Viz. tabulka č. 15 v příloze.

¹⁷ Nepozorností došlo k testování nepřevrácených hodnot škál (ANO=1, NE=10)

2.5.1.2 Rodinný stav

“Jaký je jeho/její rodinný stav?”

Respondenti měli na výběr celkem ze 7 položek značených a-f (svobodný(á), ženatý/vdaná, rozvedený(á), vdova/vdovec, žádný, jiné). Svalnatí, hubení a vychrtlí byli nejčastěji hodnoceni jako svobodní, na druhém místě byl u těchto skupin rodinný stav ženatý/vdaná (kromě skupiny vychrtlí). Obézní byli nejčastěji hodnoceni jako ženatí/vdané a dále jako svobodní. Obézní a svalnatí měli oproti hubeným a vychrtlým také poměrně vysoké procento u odpovědi “rozvedený”. U možnosti “jiné” se objevovaly odpovědi: “ve vztahu”, “ve volném partnerství” “má přítele/přítelkyni”, takto byli nejvíce ze všech čtyř váhových skupin označováni svalnatí. Pro testování pomocí chí-kvadrát testu byly vyloučeny položky, které byly respondenty vybírány nejméně – “žádný” a “registr. partnerství”. Následně byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 96.673$, $df = 12$, $p\text{-value} = 0$; $p < 0.01$). V tabulce č. 4 znázorňující vztah tělesné konstituce a rodinného vztahu se největší standardizovaná rezidua ukazují v buňce u skupiny vychrtlí a možnosti “svobodný(á)” (4,02) a “ženatý” (-4.01).

Tabulka č. 4

	obézní		hubení		svalnatí		vychrtlí	
svobodný(á)	95	37%	162	50%	64	46%	54	82%
ženatý/vdaná	109	43%	110	34%	36	26%	3	5%
rozvedený(á)	31	12%	14	4%	19	14%	1	2%
vdova/vdovec	12	5%	2	1%	2	1%	1	2%
žádný	4	2%	6	2%	1	1%	1	2%
jiné - ve vztahu	5	2%	31	10%	18	13%	6	9%
registr.partnerství	0	0%	1	0%	0	0%		0%
CELKEM	256		326		140		66	
Missing data	11		11		3		0	

2.5.1.3 Vzdělání

“Jaké je jeho/její vzdělání?”

Respondenti hodnotili u jedinců také jejich nejvyšší dosažené vzdělání, měli na výběr z následujících forem: základní, střední s maturitou, střední bez maturity, vyšší odborné, vysokoškolské, postgraduální, žádní, jiné (posledních dvou zmíněných možností, žádný respondent nevyužil). Tato otázka byla taktéž analyzována pomocí četností. Zde se však výsledky téměř nediferencovaly, nejvyšší procentuální zastoupení měly všechny váhové

skupiny u dosaženého vzdělání střední bez maturity: obézní – 38%, hubení 30%, svalnatí 39% a vychrtlí 56%. Druhá nejvyšší četnost se ve všech skupinách objevila u vzdělání vysokoškolského: hubení 42%, tlustí 29%, svalnatí 24% a vychrtlí 16%.

Pro testování pomocí chí-kvadrát testu byla vyloučena položka “základní”, která byla zastoupena nejnižšími četnostmi. Pomocí chí-kvadrát testu byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 48.389$, $df = 12$, $p\text{-value} = 0,00000267$; $p < 0.05$). Největší standardizované residuum bylo prokázáno u vysokoškolského vzdělání, které bylo připisováno hubeným (+3.04), a dále středního vzdělání bez maturity u skupiny vychrtlých (+2.63). Naopak statisticky významně méně bylo připisováno střední vzdělání s maturitou u skupiny hubených (-2.67), a vysokoškolské vzdělání skupině vychrtlých (-2,29). Viz tabulka č. 5.

Tabulka č. 5

	TLUSTÍ		HUBENÍ		SVALNATÍ		VYCHRTLÍ	
základní	5	2%	9	3%	1	1%	2	3%
stř. s maturitou	39	15%	19	6%	21	15%	7	11%
stř. bez maturity	96	38%	98	30%	54	39%	35	56%
vyšší odborné	36	14%	49	15%	28	20%	8	13%
vysokoškolské	75	29%	136	42%	34	24%	10	16%
postgraduální	5	2%	13	4%	2	1%	1	2%
žádné	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
jiné	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
CELKEM	256		324		140		63	
Missing data	11		13		3		1	

2.5.1.4 Zaměstnání

“Jaké je jeho/její zaměstnání”

Tato otázka byla otevřená, tudíž se v rámci ní shromáždilo velké množství nejružnějších odpovědí. Rozmanitost odpovědí byla opravdu široká, proto jsem se rozhodla pro testování pomocí chí-kvadrát testu jednotlivé profese rozřadit do několika základních kategorií (např. manuální práce, kancelářská práce...), viz tabulka č. 7. Pro detailnější porovnání odpovědí jsem již pracovala s konkrétními profesemi¹⁸, viz tabulka č. 6. Obézním byla nejčastěji přiřazována profese “informační technolog” (17%), “prodavač/prodavačka” (9%) a “kuchař/kuchařka” (7%). Hubení byli nejvíce hodnoceni jako studenti (14%), dále jim byla přiřazována profese “učitel/učitelka” (10%) a “informační technolog” (7%). Svalnatým byly nejvíce přiřazeny profese týkající se fitness¹⁹ (36%), dále profese “prodavač/prodavačka”

¹⁸ Pro porovnání byly použity nejvíce zastoupené profese.

¹⁹ Trenér(ka), instruktor(ka), body builder.

(6%) a pozice manager (4%). Vychrtlí, stejně jako hubení, byli nejčastěji hodnoceni jako studenti (14%), dále jako “učitel/učitelka” (10%) a “informační technolog” (7%). Obézní a vychrtlí byli také nejvíce hodnoceni jako nezaměstnaní.

Tabulka č. 6

OBÉZNÍ			HUBENÍ		
IT	42	17%	student(ka)	48	14%
prodavač(ka)	23	9%	učitel(ka)	34	10%
kuchař(ka)	18	7%	IT	25	7%
řidič(ka)	16	6%	office manager(ka)	18	5%
učitel(ka)	16	6%	asistent(ka)	16	5%
bez zaměstnání	14	6%	fitness(ka)	11	3%
úředník/úřednice	11	4%	prodavač(ka)	11	3%
Celkový počet odpovědí	251		Celkový počet odpovědí	337	
Missing data	16		Missing data	22	
SVALNATÍ			VYCHRTLÍ		
fitness(ka)	52	36%	studentka	22	34%
prodavač(ka)	8	6%	prodavačka	9	14%
office manager(ka)	6	4%	servírka	6	9%
IT	5	3%	kosmetička	4	6%
student(ka)	5	3%	modeling	4	6%
hasič(ka)	4	3%	asistentka	3	5%
učitel(ka)	4	3%	bez zaměstnání	3	5%
Celkový počet odpovědí	64		Celkový počet odpovědí	143	
Missing data	2		Missing data	2	

Pomocí chí-kvadrát testu byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 317,63$, $df = 15$, p -value = 0; $p < 0.01$). Největší standardizovaná rezidua byla nalezena u profese týkající se fitness – svalnatí (+7.39) a vychrtlí (7.39), dále hubení (-4.62) a obézní (-5.84). Velmi významně častěji byl dále hubeným přiřazován post studenta (+5.81) a obézním profese spadající pod manuální práce (+4.74). Naopak byli obézní charakterizováni jako studenti (-3.86).

Tabulka č. 7

	obézní	hubení	svalnatí	vychrtlí
kancelářká práce	99	114	31	31
manuální práce	77	43	12	12
student	2	48	5	5
řidič	16	6	5	5
učitel	17	35	5	5
fitness	1	11	52	52

Obézním mužům byla nejvíce připisována profese “informační technolog” (25%), “řidič” (10%) a “kuchař” (8%). Obézním ženám byla nejčastěji připisována profese “prodavačka” (15%), “učitelka” (14%) a “asistentka” (7%). Viz tabulka č. 8

Tabulka č. 8

obézní MUŽI			obézní ŽENY		
IT	39	25%	prodavačka	15	16%
řidič	16	10%	učitelka	13	14%
bez zaměstnání	13	8%	asistentka	7	7%
kuchař	12	8%	kadeřnice	7	7%
prodavač	8	5%	kuchařka	6	6%
úředník	5	3%	mateřská dovolená	5	5%
Celkový počet odpovědí	157		Celkový počet odpovědí	94	

Pomocí chí-kvadrát testu byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 24.334$, $df = 4$, $p\text{-value} = 0,00006$; $p < 0.05$). Největší standardizovaná rezidua ukazují v u skupiny obézních žen a možnosti “prodavačka” (+2.06) a “učitelka” (+2.52). Viz tabulka č. 9

Tabulka č. 9

	obézní MUŽI	obézní ŽENY
kancelářská práce	70	30
manuální práce	34	21
bez zaměstnání	13	2
prodavač	8	15
učitel	4	13

2.5.1.5 Osobnostní charakteristiky

“Jakou činností daná osoba nejraději tráví svůj volný čas?”; “Do jaké míry charakterizují následující popisy danou osobu?”

Odpovědi u otázek č. 5 a 7 byly respondenty zaznamenávány opět na 10 bodové škále. Jednotlivé baterie sytily dané faktoty Big Five, tak jak jsou popsány výše, proto byly tyto dvě otázky analyzovány dohromady. Pro analýzu dat bylo zjištěno celkové skóre, které daná váhová skupina u daného faktoru získala. Z jednotlivých získaných hodnot byla vypočítaná průměrná hodnota, aby bylo zřejmé jak se na škále od 1 do 10 jednotlivé skupiny pohybovaly

(1 NE x 10 ANO). Veškeré výsledky jsou přehledně zaznamenány v tabulce č. 10 (detailní přehledová tabulka č. 16 připojena v příloze).

Extraverze

V rámci pozitivního pólu faktoru Extraverze získali nejnižší průměrné skóre obézní (4,97), hubení, svalnatí a vychrtlí jedinci byli v rámci tohoto faktoru hodnoceni téměř stejně, zde se pohybovala průměrná hodnota okolo 6,85. Průměrné hodnoty u negativního pólu faktoru Extraverze se u všech váhových skupin pohybovaly v rozmezí od 4,16 až do 4,89. V rámci tohoto faktoru se žádné nápadné odlišnosti neobjevily.

Emocionální stabilita

Jako emočně nejstabilnější (pozitivní pól) byli hodnoceni svalnatí, ti získali průměrnou hodnotu 7,20, jako druzí v pořadí byli jedinci hubení s průměrným skóre 7,09. Obézní a vychrtlí jedinci získali průměrné skóre 5,32 a 4,95. U otázek týkajících se emocionální lability (negativní pól) se všechny kategorie znovu držely okolo středních hodnot, konkrétně – obézní 5,12; hubení 5,38; svalnatí 5,76 a vychrtlí 5,90.

Svědomitost

U pozitivního pólu faktoru Svědomitost získali nejvyšších průměrných svalnatí (7,54) a hubení (7,05). V rámci negativního pólu faktoru Svědomitost měli nejvyšší průměrnou hodnotu obézní (5,96).

Přívětivost

Na pozitivním pólu faktoru Přívětivost byli jako nejpřívětivější hodnoceni obézní (6,63), dále hubení (6,42). Naopak na negativním pólu faktoru Přívětivost získali nejvyšší průměrnou hodnotu ze všech váhových skupin svalnatí (6,37).

Intelekt

V rámci pozitivního pólu faktoru Intelekt získali nejvyšší průměrné skóre hubení (6,77), dále svalnatí (5,97). Výsledné průměrné hodnoty se u negativního pólu faktoru Intelekt pohybovaly okolo středních hodnot. Nejvyššího průměru dosáhl vrozenek obézních (5,27), dále svalnatí (4,37), vychrtlí (4,11) a hubení (4,05).

Tabulka č. 10

Report

Mean

typ	Extraver.	Extraver.	Em. stab.	Em. stab.	Svědom.	Svědom.	Přívětivost	Přívětivost	Intelekt	Intelekt
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
obézní	4,9789	4,8907	5,3281	5,1252	4,6074	5,9630	6,6373	4,5498	5,8783	5,2754
hubení	6,9180	4,5142	7,0909	5,3817	7,0533	4,5318	6,4295	5,3511	6,7714	4,0592
vychrtlí	6,7778	4,1613	4,9524	5,9048	6,4892	4,9617	6,0053	4,5968	5,5650	4,1164
svalnati	6,8889	4,7494	7,2010	5,7609	7,5401	4,0647	5,2531	6,3701	5,9778	4,3799
Total	6,2684	4,6506	6,3571	5,4081	6,2918	4,9608	6,2580	5,2088	6,2413	4,5183

V rámci testování pomocí Kruskal-Wallis testu se výsledky ukázaly jako významné, relativně nejnižší je statistická významnost u položky negativní pól faktoru Extraverze. Nicméně i této položky je pravděpodobnost chyby prvního druhu velmi nízká – 0,006. Viz tabulka č. 11.

Tabulka č. 11: Výstupy Kruskal Wallisova testu

Test Statistics^{a,b}

	Extraver.	Extraver	Em. stab.	Em.	Svědom.	Svědom.	Přívětivost	Přívětivost	Intelekt	Intelekt
	+	-	+	stab. -	+	-	+	-	+	-
Chi-Square	171,160	13,717	151,115	20,073	255,354	91,882	59,958	114,558	45,784	70,488
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,000	,003	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: typ

“Do jaké míry se shodují následující pojmy s jeho/její osobností?”

U otázky č. 6 vybírali respondenti přímo vlastnosti, které se dle jejich rozhodnutí nejvíce hodí k hodnocené osobě. Na výběr měli z 50 vlastností²⁰ a vybrat jich měli minimálně 5 a maximálně 9. V rámci analýzy byly získané vlastnosti překodovány, tak aby bylo zřejmé které faktory přesně sytí, a na jakém pólu se daného faktoru nacházejí. Výsledky byly opět zaznamenány pomocí četností.

Pro přehlednost jednotlivých četností připojuji i grafové znázornění. Viz níže graf č. 1, 2, 3 a 4 a tabulka č. 12.

Extraverze

Nejvíce vlastností vycházejících z pozitivního pólu faktoru Extraverze (otevřený(á), společenský(á), průbojný(á)...) získal vzorek svalnatých – 23%. Celkem 21% získali hubení, u vzorku obézních a vychrtlých tvořily tyto vlastnosti pouze 16%. Naopak u negativního pólu faktoru Extraverze, který byl v tabulce zastoupen vlastnostmi stydlivý(á), samotářský(á), málomluvný(á) apod., byla nejvyšší četnost u vzorku obézních (15%). U vzorku hubených, svalnatých a vychrtlých tvořily tyto vlastnosti 4-5% z celkového počtu odpovědí.

Emocionální stabilita

V rámci pozitivního pólu faktoru Emocionální stabilita nejvíce vlastností (vyrovnaný(á), sebevědomý(á)...) získali svalnatí – 22%. U hubených byl tento faktor zastoupen 18%, u vychrtlých 11% a u obézních 8%. Negativní pól faktoru Emocionální stability (vznětlivý(á), labilní ...) získal nejvyšší zastoupení u vzorku vychrtlých – celkem 19%. U vzorku obézních, hubených a svalnatých bylo procentuální zastoupení podobné, pohybovalo se mezi 4-6%.

Přívětivost

Nejvíce vlastností vycházející z pozitivního pólu faktoru Přívětivost (dobrosrdečný(á), poctivý(á)...) bylo přisuzováno obézním (21%), dále hubeným (14%), svalnatým (8%) a vychrtlým (7%). V rámci negativního pólu faktoru Přívětivost (pomstychtivý(á), panovačný(á)) získaly všechny váhové skupiny velmi nízké procentuální zastoupení odpovědí – obézní 1%, hubení 2%, vychrtlí 2% a svalnatí 5%.

²⁰ Kompletní seznam vlastností byl uveden v kapitole „Metodika výzkumu“, podkapitola „Dotazník“.

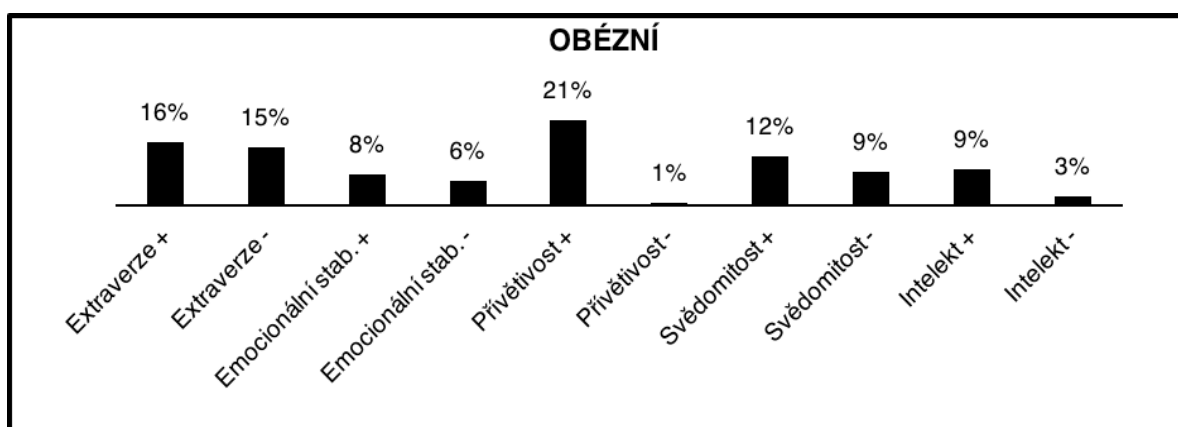
Svědomitost

Pozitivní pól faktoru Svědomitost byl zastoupen vlastnostmi pilný(á), svědomitý(á) apod., zde bylo nejvyšší procentuální zastoupení odpovědí u svalnatých (19%) a dále u hubených (18%). Obézní a vychrtlí získali v rámci tohoto faktoru celkem 12%. U negativního pólu faktoru Svědomitost (lenivý(á), chaotický(á)...) bylo procentuální zastoupení opačné. Celkem 14% odpovědí tvořilo tento faktor u vzorku vychrtlých, a 9% u vzorku obézních. Hubení a svalnatí získali v rámci negativního pólu po 3%.

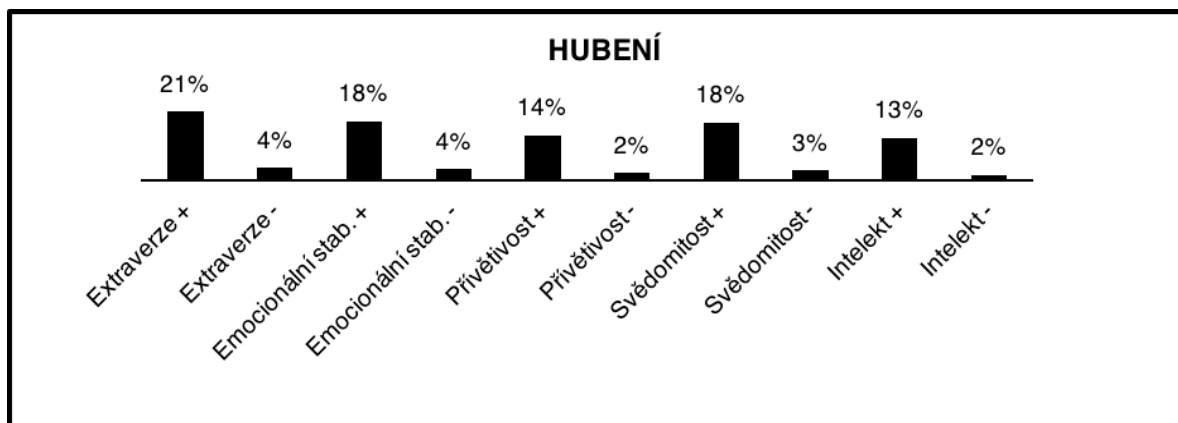
Intelekt

Nejvíce vlastností vycházející z pozitivního pólu faktoru Intelekt (inteligentní, nápaditý(á)) získal vzorek hubených – 13%. Celkem 9% získali obézní, 8% vychrtlí a nejméně 7% svalnatí. Naopak u negativního pólu faktoru Intelekt, který byl v tabulce zastoupen vlastnostmi jako např. omezený(á), nevzdělaný(á) apod. byla nejvyšší četnost u vzorku vychrtlých (6%). U vzorku obézních a svalnatých 3% a u hubených 2%.

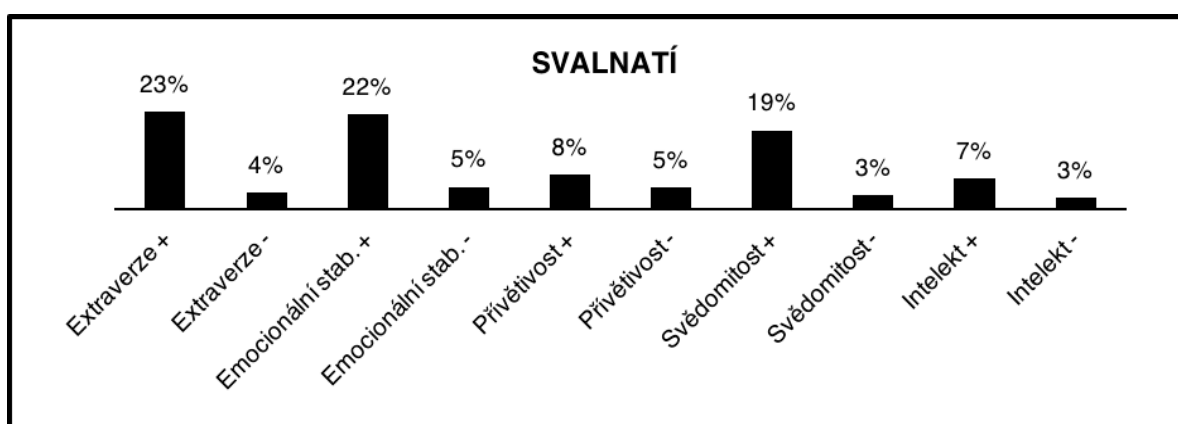
Graf č. 1

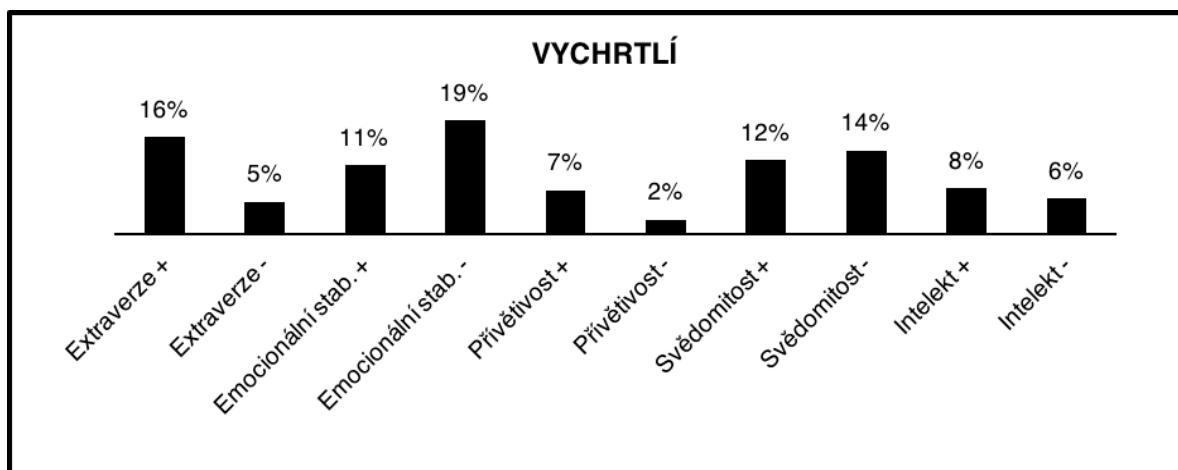
Graf č. 2

Graf č. 3

Graf č. 4

Pomocí chí-kvadrát testu byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 690,059$, $df = 27$, $p\text{-value} = 0$; $p < 0.01$). Dle standardizovaných reziduí byly obézním statisticky významně často připisovány vlastnosti z pozitivního pólu faktoru Přívětivost (+6.45) a negativního pólu faktoru Extraverze (+10.18) a Svědomitost (+ 4.77). Naopak velmi významně méně byly obézním připisovány vlastnosti pozitivního pólu faktoru Emocionální stabilita (-7.21)

a pozitivního pólu faktoru Extraverze (-3.26) či faktoru Svědomitost (-3.33). Hubeným byly statisticky významně častěji připisovány vlastnosti pozitivního pólu faktoru Emocionální stabilita (+3.63), Svědomitost (2.38) a Intelektu (4.00), naopak méně často jim byly připisovány vlastnosti z negativního pólu faktoru Svědomitost (-4.93), Extraverze (-5.88) a Emocionální svědomitost (-4.25). Vychrtlí byli statisticky významně hodnoceni vlastnostmi negativního pólu faktoru Emocionální stabilita (+9.89), Svědomitost (6.30) a Intelekt (+3.88). Svalnatým byly připisovány převážně vlastnosti z pozitivního pólu faktoru Extraverze (+2.44) a Emocionální stabilita (+ 5.44) a negativního pólu faktoru Přívětivost (+4.94). Signifikantně méně často byly svalnatým připisovány vlastnosti z negativního pólu faktoru Extraverze (-3.75), Svědomitost (-3.06) a pozitivního pólu faktoru Přívětivost (+5.44). Viz detailní tabulka se standardizovanými rezidui č. 19 v příloze.

Tabulka č. 12

	obézní	hubení	svalnatí	vychrtlí
Extraverze +	244	424	196	59
Extraverze -	227	78	34	20
Emocionální stab. +	125	366	191	42
Emocionální stab. -	99	73	45	69
Přívětivost +	327	281	69	27
Přívětivost -	18	48	44	9
Svědomitost +	193	358	159	45
Svědomitost -	136	63	28	51
Intelekt +	142	266	62	28
Intelekt -	43	38	23	22

Odchyly se objevily i u hodnocení svalnatých a nesvalnatých²¹ mužů. Svalnatým byly nejvíce přisuzovány vlastnosti (otevřený, výřečný, vyrovnaný, sebejistý, pilný, pracovitý) z pozitivního pólu faktoru Emocionální stability (21%), Extraverze (20%) a Svědomitosti (17%). Nesvalnatým mužům připisovali respondenti spíše vlastnosti (dobrosrdečný, charakterní, otevřený) z pozitivního pólu faktoru Přívětivosti (19%) a Extraverze (14%) a negativního pólu faktoru Extraverze (15%). Viz tabulka č. 13.

Pomocí chí-kvadrát testu byla prokázána statistická rozdílnost ($\chi^2 = 152,49$, $df = 9$, $p\text{-value} = 0$; $p < 0.01$). Největší standardizované reziduum bylo nalezeno u svalnatých mužů v rámci negativního faktoru Extraverze (-5.04), Emocionální stabilita (+4.72), Svědomitost (-

²¹ Obézní a hubení muži

3.25), dále pozitivního faktoru Emocionální stabilita (4.72) a Přívětivost (-3.79). Nesvalnatým mužům byly statisticky významně připisovány vlastnosti negativního pólu faktoru Extraverze (+3.09) pozitivního pólu faktoru Přívětivost (2.32).

Tabulka č. 13

	SVALNATÍ muži		NESVALNATÍ muži	
Extraverze +	128	20%	240	14%
Extraverze -	32	5%	245	15%
Emocionální stab. +	133	21%	190	11%
Emocionální stab. -	40	6%	34	2%
Přívětivost +	65	10%	313	19%
Přívětivost -	33	5%	50	3%
Svědomitost +	108	17%	222	13%
Svědomitost -	25	4%	148	9%
Intelekt +	52	8%	193	11%
Intelekt -	19	3%	47	3%
Celkový počet odpovědí	635		1682	

2.6 Shrnutí a interpretace výsledků

Pouze u jedné otázky posuzovali respondenti přímo tělesný vzhled. Výsledky ukazují, že respondenti vnímali dané vzorky ve stejných váhových skupinách (obézní, hubení, svalnatí a vychrtlí), tak jako já. Jako nejatraktivnější a nejvíce sexy byli hodnoceni jedinci hubení a svalnatí, dále jedinci vychrtlí. Obézní byli hodnoceni jako nejméně atraktivní a nejméně sexy. Co se týče zdraví, zde byli nejlépe hodnoceni svalnatí a za nimi hned hubení. Vzorek vychrtlých a obézních získal u této otázky nejnižší skóre. Statisticky významně často bylo hubeným připisováno vysokoškolské vzdělání a vychrtlým vzdělání střední bez maturity. V rámci rodinného vztahu byli významně častěji vychrtlí hodnoceni jako svobodní.

Co se týče zaměstnání, zde byla statisticky významně často připisována svalnatým a vychrtlým profese související s fitness, dále u obézních to byly profese spadající do manuálních prací a hubení byli významně často hodnoceni jako studenti.

Z výsledků je dále zřejmé, že u otázek, v rámci kterých respondenti zaznamenávali svou odpověď na škále od 1 do 10 se odpovědi spíše pohybovaly okolo středních hodnot (4-6), značící odpověď „nevím“ či „nechci se přiklonit ani k souhlasu, ani nesouhlasu“. Ráda bych však znovu upozornila na zřejmé odchylky, které z výsledků vyplývají. Hubení a svalnatí jedinci získali nejvyšší průměrné skóre u pozitivních pólů faktoru Emocionální stabilita (7,07

hubení, 7,21 svalnatí) a faktoru Přívětivost (7,06 hubení, 7,5 svalnatí). Další průměrné skóre blíží se k hodnotě 7 se objevilo u pozitivního pólu faktoru Extraverze u svalnatých (7,02), a pozitivního pólu faktoru Svědomitost u svalnatých (7,4) a hubených (7,1).

Co se týče otázky č. 6, v rámci které respondenti přímo vybírali charakteristiky osobnosti, tak zde nejvyšší procentuální zastoupení korespondovalo s výsledky z otázek č. 5 a 7. U svalnatých celkem převažovaly vlastnosti pozitivního pólu faktoru Extraverze a faktoru Emocionální stabilita, dále faktoru Svědomitost a negativního pólu faktoru Přívětivost. U hubených bylo rovněž nejvyšší procentuální zastoupení u pozitivního pólu faktoru Extraverze, Emocionální stabilita a Svědomitost a Intelekt. Obézní byli nejvíce hodnoceni v rámci negativního pólu faktoru Svědomitost a Emocionální stabilita a pozitivního pólu faktoru Přívětivost. U vychrtlých se jako u jediné skupiny objevilo nejvyšší procentuální zastoupení na negativním pólu, a to konkrétně u faktoru Emocionální stabilita, dále Svědomitost a Intelekt.

Taktéž u hodnocení obézních mužů a žen se v rámci našeho výzkumu objevilo mnoho odlišností. Co se týče fyzického vzhledu, tak zde byli obézní muži hodnoceni mnohem kritičtěji než obézní ženy. U žen převažovaly odpovědi okolo středních hodnot (4-6), naopak u mužů byly odpovědi diferencovanější – zde se jasně blížili buď k hodnotě 1 (NE) nebo 10 (ANO). Nejvyšší dosažené vzdělání bylo u obou pohlaví určováno stejně – střední bez maturity a vysokoškolské. Obézním ženám významně častěji připisována profese prodavačky a učitelky.

2.7 Diskuse

Výsledky našeho výzkumu ukazují, že respondenti připisují druhým lidem odlišné osobnostní charakteristiky dle jejich tělesné konstituce²². Hypotéza, že se nebude hodnocení osobnostních charakteristik na základě tělesné konstituce daného jedince lišit, se nepotvrdila.

Ve shodě s Cafrim a Thompsonem (2004) se můžeme domnívat, že jsou svalnatí jedinci hodnoceni jako společenštější, výřečnější, svědomitější, pracovitější a emočně vyrovnanější. Dále jsou dle Cafriho a Thompsona (2004) celkově svalnatí jedinci ve srovnání s hubenými či obézními hodnoceni pozitivněji. Naše výsledky jsou s těmito zjištěními v rozporu: u hubených rovněž převažovaly pozitivní póly jednotlivých faktorů a obézní například dosahovali vyššího skóre u pozitivního pólu *přívětivosti* než svalnatí (výjimku tvoří

²² V některých aspektech méně, v některých více.

vychrtlí, ti byli nejvíce hodnoceni v rámci negativních pólů jednotlivých faktorů). Dále jsou dle Thompsona a Tantleffa (1992, in Henderson 2012) svalnatí muži oproti nesvalnatým mužům vnímáni jako společenštější a emočně stabilnější. Výsledky našeho výzkumu tento závěr taktéž potvrdily. Naopak však v našem výzkumu byli dále svalnatí muži ve srovnání s nesvalnatými hodnoceni jako panovační a pomstychtiví vůči svému okolí (nesvalnatým jedincům byly připisovány vlastnosti jako např. přívětivost, poctivost a dobrosrdečnost).

Co se týče atraktivity, podobně jako ve výzkumu Jaegera (2011), byli i v našem šetření jedinci s velmi vysokým BMI hodnoceni jako nejméně atraktivní. Dle Lundberga a Sheehana (1994, in Brieske a Lazars, 2004) je hmotnost hlavním prvkem fyzické atraktivity především u žen. Obézní ženy by měly být teoreticky hodnoceny jako méně atraktivní než obézní muži. V našem výzkumu jsme však dospěli od odlišným závěrům. Obézní muži byli jednoznačně hodnoceni jako neatraktivní, kdežto u obézních žen respondenti atraktivitu spíše nehodnotili (jejich odpovědi se pohybovali na škále od 1 do 10 ve středních hodnotách). Dále jsou dle Fialové (2006) obézní jedinci hodnoceni jako srdeční, citliví, laskaví a dobromyslní, zároveň však i jako pohodlní a bez sebekontroly. Výsledky našeho výzkumu se s tímto tvrzením shodují - obézním jedincům byly respondenty častěji připisovány charakteristiky z pozitivního pólu faktoru *přívětivost* a negativního pólu faktoru *svědomitost*. Co se týče faktoru *extraverze*, jsou dle Groganové (2000 in Janyšková, 2011) obézní osoby považovány za více přátelské, Carr a Friedman (2006, in Crosnoe, Frank, a Mueller, 2008) naopak tvrdí, že jsou, obézním přisuzovány méně kvalitní sociální vztahy, což se potvrdilo i na základě našich výsledků.

Výsledky zahraničních studií (Gotmaker a kol., 1993, Pagan a Davila 1997, Register a Williams 1990, Sargent a Blanchflower 1994, in Glass, Haasa Reither, 2010) poukazují také na souvislost vysokých hodnot BMI a nízké mzdy. Naše výsledky tyto stereotypy či stigmatizaci obézních nepotvrzují ani nevyvracejí. Obézním jedincům byla respondenty nejčastěji přiřazována profese informačního technologa, jehož hrubá měsíční mzda je dle ISPV²³ pro rok 2015 nejvyšší (ve srovnání s profesemi, které byly přidělovány ostatním váhovým skupinám). Nicméně nejvyšší průměrnou měsíční mzdu za všechny uvedené profese získali hubení. Obézní se v tomto žebříčku umístili jako druzí, dále svalnatí a poslední vychrtlí (pro ilustraci viz. tabulka č. 17 v přílohách). V rámci skupiny obézních, byly lépe

²³ Ministerstvo práce a sociální věci – Informační systém o průměrných výdělcích - Aktuální výsledky podle zaměstnání za rok 2015 [online]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/ISPV.php> [cit. 2016-04-17]

placené profese připisovány spíše obézním mužům než obézním ženám (viz. tabulka č. 18 v přílohách). Průměrná měsíční mzda za uvedené profese činí u mužů 26.038Kč, u žen pouze 17.748Kč. Čímž se potvrzují výsledky zmíněné britské studie²⁴, které ukazují, že tělesná váha hraje v rámci výše mzdy důležitější roli spíše u žen než u mužů²⁵.

Navážu-li znovu na výzkum atraktivity Jaegera (2011), viz výše, tak v rámci našeho šetření byli jako nejatraktivnější hodnoceni hubení, ti dosahovali rovněž nejvyššího skóre u položky „*sexy*“. Groganová (2000) tvrdí, že jsou štíhlí lidé také automaticky hodnoceni jako zdraví, bez ohledu na to, jestli tomu tak opravdu je, i zde se naše výsledky s tímto tvrzením shodují. Dle Hammermeshe a Biddleho (1994) jsou dále hubení jedinci hodnoceni jako citlivější, vřelejší a atraktivnější. V našem výzkumu byli hubení hodnoceni jako zdraví, přátelští, vyrovnaní, sebejistí, svědomití, talentovaní a důvtipní.

Vychrtlí jedinci jsou na základě mnoha výzkumů hodnoceni jako iracionální (Ocisková a Praško, 2015), negativní, a je jim připisována vyšší sebekázeň (Dimitropoulos, 2008). Dle výsledků našeho šetření byly vychrtlým rovněž signifikantně častěji přisuzovány vlastnosti z negativních pólů jednotlivých faktorů, např. úzkostlivost, labilita, unáhlenost, nezhodnost a omezenost.

²⁴ Shorter men, heavier women may struggle to get ahead. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/short-men-overweight-women-struggle-to-get-ahead/> [cit. 2016 – 30- 04] – studie byla popsána v kapitole “Stigmatizace obézních v zaměstnání”

²⁵ Dle výsledků tohoto výzkumu hraje u mužů důležitější roli spíše jejich tělesná výška.

3 Závěr

Cílem této práce bylo ověřit, zdali i v našem prostředí existují v rámci sociálního poznávání stereotypy týkající se tělesné konstituce, tak jak naznačují výsledky mnohých výzkumů a studií.

Výsledky našeho výzkumu ukázaly, že jsou hubení vnímání jako nejatraktivnější. Dále byli hodnoceni jako společenší, přívětiví, svědomití, talentovaní a vyrovnaní, bylo jim také nejčastěji připisováno vysokoškolské vzdělání. Svalnatí jedinci byli hodnoceni jako emočně nejvyrovnanější a také jako nejspolečnější, dále jim byla připisována svědomitost či panovačnost. Obézní byli hodnoceni jako neatraktivní, introvertní, nestabilní, charakterní a leniví. Vychrtlým jedincům byly přisuzovány vlastnosti a charakteristiky spadající především do negativních pólů jednotlivých faktorů Big Five. Respondenty byli vychrtlí hodnoceni jako labilní, úzkostliví, omezení a unáhlení. Dále jim byl nejčastěji přisuzován rodinný stav „svobodný(á)“ a středoškolské vzdělání bez maturity. Rovněž v přisuzování zaměstnání byli jednotlivé skupiny hodnoceny odlišně, svalnatým a vychrtlým byla nejčastěji přisuzována profese týkající se fitness, dále obézním povolání spadající pod manuální práce a hubení byli nejčastěji hodnoceni jako studenti. Celkově lze hodnocení shrnout následovně: hubení dosahovali nejvyššího skóre téměř u všech pozitivních pólů jednotlivých faktorů, dále byli svalnatí a obézní, u kterých bylo zastoupení negativních a pozitivních pólů v rovnováze, nakonec vychrtlí dosahovali nejvyššího skóre téměř u všech negativních pólů jednotlivých faktorů.

Mnohé rozdílnosti v hodnocení se objevily i mezi obézními ženami a muži. Například u hodnocení vzhledu hodnotili respondenti kritičtěji muže než ženy. Rovněž respondenti připisovali daným skupinám odlišné profese. Naše hypotéza se však týkala pouze obecných váhových skupin, bez ohledu na pohlaví jedinců, proto nebyly rozdílnosti mezi pohlavími u skupiny obézních podrobeny detailní analýze a následnému testování, tak jako o obecných skupin²⁶.

Přestože byl náš výzkum uskutečněn na poměrně malém vzorku respondentů (102), analýza dat potvrdila, že zkoumaný vzorek vysokoškolských studentů do značené míry spojuje tělesnou konstituci s určitými osobnostními charakteristikami. V porovnání

²⁶ Výše zmíněné výsledky otestovány byly.

s výsledky ostatních výzkumů je zřejmé, že i jejich hodnocení bylo ovlivněno stereotypy. V rámci sociálního poznávání nám sice stereotypy zjednodušují orientaci ve společnosti, nicméně nám také zabraňují v individuálním přístupu, skrze který bychom měli ke druhým jedincům přistupovat.

3.1 Limity výzkumu

Výzkum byl proveden pouze na vzorku 102 respondentů ve věku 20-30 let, konkrétně studentů vysokých škol (především studentů Fakulty humanitních studií UK). Z tohoto důvodu nemohou být výsledky výzkumu zobecňovány. Další limitaci výzkumu vidím v náročnosti a délce sestaveného dotazníku a s tím související obtížný samotný sběr dat. Několik respondentů zhodnotilo dotazník s ohledem na čas i pozornost jako poměrně náročný.

Je také nezbytné se zamyslet nad tím, zdali odpovědi respondentů skutečně odrážejí postoje a přesvědčení z jejich soukromého života.

4 Použitá literatura

- Allport, G. W., 2004. O povaze předsudků. 1. vyd. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-125-3.
- Ashfort, B.E. a Mael, F., 1989. Social Identity Theory and the Organization. *The Academy of Management Review*[online]. 14(1), 20–39. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/258189>
- Aviezer, H., Trope, Y. a Todorov, A., 2012. Holistic Person Processing: Faces with Bodies Tell the Whole Story. *Journal of Personality and Social Psychology* [online]. Vol. 103, No. 1, 20–37 0022-3514/12/\$12.00 DOI: 10.1037/a0027411. Dostupné z: <http://www.psych.nyu.edu/trope/20.pdf>
- Babničová, K. 2013. Vliv atraktivity na přisuzování osobnostních vlastností a na status jedince: Bakalářská práce, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce: RNDr. Vladimír Blažek, CSc.
- Blatný, M. a kol., 2010. Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy. Vyd. 1. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-3434-7.
- Brewis, A. A., 1999. The Accuracy of Attractive-Body-Size Judgment. *Current Anthropology* [online]. Vol. 40, No. 4, pp. 548-553. DOI: 10.2307/2991387
- Brieske, J.A. a Lazars, A. M., 2004. Fat or Thin? The Relationship of Body Image to the Perception of Others. Faculty Sponsor: Emily J. Johnson, Department of Psychology. Dostupné z https://www.uwlax.edu/urc/JUR-online/PDF/1999/Brieske_Lazars.pdf
- Brodilová, K., 2015. Sociální percepce malé, střední a vysoké postavy: bakalářská práce, Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií. Str. 72-73. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Věra Pivoňková, Ph.D.
- Cafri, G. a Thompson, J.K., 2004. Measuring Male Body Image: A Review of the Current Methodology. *Psychology of Men & Masculinity* [online]. Vol. 5, No. 1. Str. 18. DOI: 10.1037/1524-9220.5.1.18
- Carels, R. A., a Musher-Eizenman, D. R., 2010. Individual differences and weight bias: Do people with an anti-fat bias have a pro-thin bias? *Body Image* [online]. 7(2), 143–148. Dostupné z: <http://doi.org/10.1016/j.bodyim.2009.11.005>
- Carr, D. a Friedman, M. A., 2006. Body Weight and the Quality of Interpersonal Relationships. *Social Psychology Quarterly* [online]. Vol. 69, No. 2, pp. 127-14. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20141735>
- Carr, D. a Friedman, M.A., 2005. Is obesity stigmatizing? Body weight, perceived discrimination, and psychological well-being in the United States. *Journal of Health and Social Behavior* [online]. Vol 46, pp. 244–259. Dostupné z <http://www.midus.wisc.edu/findings/pdfs/280.pdf>
- Carter, J.E.L. a Heath, B.H., 1990. Somatotyping – development and applications. 1st edition. Cambridge University Press. ISBN 0 521 351170.

- Cogan, J.C., Bhalla, S.K. a kol., 1996. A comparison study of United States and African students on perceptions of obesity and thinness. *Journal of cross-cultural psychology* [online]. Vol. 27, No. 1, pp. 98-113. Dostupné z http://rothblum.sdsu.edu/doc_pdf/weight/AComparisonStudyofUnited.pdf
- Crook, M., 1995. V zajetí image těla: jak chápat a odmítat mýty o vzhledu těla. Překlad Dana Gajdová. 1. vydání. Ostrava: OLDAG. Str. 18. ISBN 80-85954-02-8.
- Crosnoe, R., Frank, K. a Mueller, A. S., 2008. Gender, Body Size and Social Relations in American High School. *Social Forces* [online], Vol. 86, No. 3, pp. 1189-1216. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20430792>
- Dimitropoulos, G., 2008. Stigmatization of eating disorders. National Eating Disorder Information Centre [online]. Dostupné z <http://nedic.ca/sites/default/files/files/StigmatizationOfEatingDisorders.pdf>
- Dobiášová, K., 2008. Rasové postoje u dětí: Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. str. 13. Vedoucí diplomové práce: Mgr. Lenka Gulová, Ph.D.
- Dušová, I., 2011. Přesnost formování prvního dojmu o druhé osobě v závislosti na typu vzdělání: Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jaroslava Dosedlová, Dr.
- Fialová, L. a Krch, F.D., 2012. Pojetí vlastního těla: zdraví, zdatnost, vzhled. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2160-9.
- Fialová, L., 2006. Moderní body image: jak se vyrovnat s kultem štíhlého těla. 1 vydání. Praha: Grada. str. 77. ISBN 80-247-1350-0.
- Glass, C. M., Haas, S. A., a Reither, E. N., 2010. The Skinny on Success: Body Mass, Gender and Occupational Standing Across the Life Course. *Social Forces* [online]. Vol. 88, No. 4 , pp. 1777-1806. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40645958>
- Goffman, E., 2003. Stigma: Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity. Praha: Slon. ISBN 80-86429-21-0
- Grogan, S., 2000. Body image. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 80- 7169-907-1
- Hartl, P. a Hartlová, H., 2000. Psychologický slovník. 1. vydání. Praha: Portál. str. 673, 695. ISBN 80-7178-303-X.
- Heatherton, T.F. a Hebl, M.R., 1998. Body Image. Dartmouth College. *Encyclopedia of Mental Health* [online]. Vol 1. Dostupné z: http://www.dartmouth.edu/~thlab/pubs/98_Heatherton_Hebl_EMH.pdf
- Heatherton, T.F. a Hebl, M.R., 1998. The stigma of obesity in women: the difference is black and white. Dartmouth College. *Society for personality and social psychology* [online]. Vol. 24, No. 4, pp. 417- 426. Dostupné z <http://www.owl.net.rice.edu/~hebl/Pub/4.pdf>
- Henderson, J., 2012. Promoting Healthy Body Image in College Men: An Evaluation of a Psychoeducation Program, Dissertation. Nebraska, Faculty of The Graduate College at the University of Nebraska. Under the Supervision of Professor Michael J. Scheel
- Hnilica, K., 2010. Stereotypy, předsudky, diskriminace: (pojmy, měření, teorie). Vyd. 1. Praha: Karolinum. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica. Monographia. Str. 13-14. ISBN 978-80-246-1776-3.

Hammermesh, D. a Biddle, J., 1884. Beauty and Labor Market. *The American Economic Review* [online]. Dostupný z WWW: <https://webpace.utexas.edu/hamermes/www/BeautyAER94.pdf>

Hendl, J., 2012. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. 4., rozš. vyd.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0200-4.

Horton, R.S., 2003. Similarity and Attractiveness in Social Perception: Differentiating Between Biases for the Self and the Beautiful. *Self and Identity* [online]. pp. 137–152, Psychology Press. DOI: 10.1080/15298860390129890

Hřebíčková, M., 1999. Obecné dimenze popisu osobnosti: Big Five V Češtině. *Československá psychologie*. Ročník XLIII, č. 1. Dostupné z http://psu-brno.avcr.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/humansci/psu-brno/people-contacts/cv/hrebickova/pdf/7-_big_five_v_cestine_99.pdf

Hřebíčková, M., 2011. Pětifaktorový model v psychologii osobnosti: přístupy, diagnostika, uplatnění. Vydání 1. *Psyché*. Praha: Grada. Str. 19. ISBN 978-80-247-3380-7

Hřebíčková, M., Blatný, M., Jelínek, M., 2010. Osobnost jako prediktor osobní pohody v dospělosti. *Československá psychologie*, 54. Str. 43

Jæger, M. M., 2011. A Thing of Beauty is a Joy Forever? Returns to Physical Attractiveness over the Life Course. *Social Forces* [online]. Vol. 89, No. 3 (March 2011), pp. 983-1003. Str. 986. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41290097>

Janoušek, J. aj., 1988. *Sociální psychologie: celost vysokošk. učebnice pro stud. Filozof. Fakult.* 1. vydání. Praha: SPN. Učebnice pro vysoké školy

Janyšková, A., 2011. Tělesné sebepojetí a globální sebehodnocení u obézních pacientů v redukční léčbě: Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce: doc. PhDr. Lubomír Vašina, CSc.

Karakasu, S.R., 2012. Of mind and matter: Psychological dimensions in obesity. *American Journal of Psychotherapy* [online]. Vol. 66, No. 2. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/sites/default/files/attachments/50683/karasu-mind-and-matter-psychological-dimensions-in-obesity.pdf>

Kolaříková, O., 2005. *Téma osobnostních rysů v psychologii dvacátého století.* 1. vydání. Praha: Academia. ISBN 8020012141

Kořa, J., Trpišovská, D. a Vacínová, M., 2013. *Sociální psychologie: vybrané kapitoly.* Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-029-7.

Krch, F. D., 2005. *Poruchy příjmu potravy.* 2. vydání. Praha: Grada publishing, a.s. ISBN 80-247-0840-X

Kuchaříková, Š., 2010. Vliv strategií zvládnání zátěžových situací a vybraných osobnostních charakteristik na kariéru finančního poradce: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce PhDr. Iva Burešová, Ph. D.

Lošťáková, M., 2015. Self-efficacy a locus of control v kontextu snižování nadváhy: diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Dosedlová, Dr.

Major, B., Eliezer, D. a kol., 2012. The psychological weight of weight stigma. *Social Psychological and Personality Science* [online] 3(6), pp. 651-658^a Reprints and permission: sagepub.com/journalsPermissions.nav DOI: 10.1177/1948550611434400

- Matiegka, J., 1913. Duše a tělo: teorie o vztahu a duševní činnosti k tělesné povaze. Praha: F. Topič.
- Montemayor, R., 1978. Men and Their Bodies: The Relationship between Body Type and Behavior, The University of Utah. Journal of Social Issues [online]. Volume 34, Number 1. Dostupné z <http://faculty.psy.ohio-state.edu/montemayor/documents/MenandTheirBodiesTheRelationshipBetweenBodyTypeandBehavior.pdf>
- Nakonečný, M., 2013. Lexikon Psychologie. 2. vydání. Praha: nakladatelství Vodňář. Str. 246. ISBN 978-7439-056-2
- Nakonečný, M., 2009. Sociální psychologie. 2. rozš. a přepr. vydání. Praha: Academia. Str. 22, 142, 150. ISBN 978-80-200-1679-9
- O'Brien, K.S., Hunter, J.A. a kol., 2006. Body image and explicit and implicit anti-fat attitudes: The mediating role of physical appearance comparisons. ScienceDirect [online]. Body Image 4, pp. 249–256. Dostupné z www.sciencedirect.com
- Ocisková M. a Praško J., 2015. Stigmatizace a sebestigmatizace u psychických poruch. 1. vydání. ISBN: 978-80-247-5199-3
- Ogden, J., 2010. The psychology of eating: From healthy to disordered behavior. 2nd edition. Blackwell Publishing. ISBN 978-1-4051-9121-0
- Piedmont, R. L., 1998. The revised NEO Personality Inventory: clinical and research applications. The Plenum series in social/clinical psychology. New York: Plenum Press. Str. 8.
- Puhl, R. M., a Heuer, C. A., 2010. Obesity Stigma: Important Considerations for Public Health. American Journal of Public Health [online]. 100(6), pp. 1019–1028. Doi.org/10.2105/AJPH.2009.159491
- Puhl, R.M., Moss-Racusin, C.A. a kol., 2008. Weight stigmatization and bias reduction: perspectives of overweight and obese adults. Health education research [online]. Vol.23 no.2, pp. 347–358. DOI:10.1093/her/cym052
- Re, D.E., Dzhelyova, M., Holzleitner, I.J. a kol., 2012. Apparent height and body mass index influence perceived leadership ability in three-dimensional faces. Perception [online]. Vol. 41, pp. 1477–1485 DOI:10.1068/p7342
- Rydén, A., Sullivan, M. a kol., 2003. Severe obesity and personality: a comparative study of personality traits [online]. International Journal of Obesity, 27, pp. 1534–1540.
- Rydén, A., Sullivan, M. a kol., 2004. A comparative controlled study of personality in severe obesity: a 2-y follow-up after intervention [online]. International Journal of Obesity, 28, pp. 1485–1493.
- Řezáč, J., 1998. Sociální psychologie. Brno: Paido. Str. 99. ISBN 80-85931-48-6
- Schafer, M. H., a Ferraro, K. F., 2011. The Stigma of Obesity: Does Perceived Weight Discrimination Affect Identity and Physical Health? Social Psychology Quarterly [online]. Vol. 74, No. 1, pp. 76-97. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41303970>
- Sutin, A.R., Ferrucci, L. a kol., 2011. Personality and Obesity Across the Adult Life Span. Journal of Personality and Social Psychology [online]. Vol. 101, No. 3, pp. 579–592 In the public domain DOI: 10.1037/a0024286

Škobrtal, P., 2012. Vybrané kapitoly ze sociální psychologie. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-199-2.

Taylor, S. a Fiske, S., 1984. Social cognition. 1st edition. New York: Random House. ISBN 039434801X

Trpišovská, D. a Vacínová, M., 2007. Sociální psychologie: vybraná témata. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-30-3

Výrost, J. a Slaměnik, I., 2001. Aplikovaná sociální psychologie II. 1.vydání. Praha: Grada. ISBN 80-247-0042-5

Wadden, T. A., Womble, L. G. a kol., 2002. Psychosocial consequences of obesity and weight loss. Handbook of obesity treatment, pp. 144-169. New York: The Guilford Press

White, J. B., Langer, E.L. a kol., 2006. Frequent Social Comparisons and Destructive Emotions and Behaviors: The Dark Side of Social Comparisons. Journal of Adult Development [online]. Vol. 13, No. 1. DOI: 10.1007/s10804-006-9005-0

5 Použité internetové zdroje

1. <http://www.cbsnews.com/>
2. <http://www.mpsv.cz/cs/>
3. <http://www.tyden.cz/>

6 Přílohy

6.1 Dotazník

Výzkum probíhá pro účely zpracování bakalářské práce vedené na Fakultě humanitních studií UK. Cílem tohoto výzkumu je analyzovat chyby v intuici, kterých se v rámci hodnocení druhých osob v běžném životě dopouštíme. Vaše účast ve výzkumu je dobrovolná, veškeré údaje, které v rámci tohoto výzkumu poskytnete, budou zpracovány pouze pro účely tohoto výzkumu a nebudou předány třetí straně. Celý dotazník je anonymní a svou účast na něm můžete kdykoliv ukončit.

Dotazník se skládá z několika úkolů, které měří Vaši intuici v rámci hodnocení druhých osob. U každé otázky se prosím řiďte zadáním. Na závěr vyplňte údaje o sobě.

OSOBA

1. Jaký je jeho/její rodinný stav? Odpověď prosím zakroužkujte.

- a) svobodný(á)
- b) ženatý/vdaná
- c) rozvedený(á)
- d) vdova/vdovec
- e) žádný
- f) jiné (prosím doplňte) _____

2. Jaké je jeho/její nejvyšší dosažené vzdělání? Odpověď prosím zakroužkujte.

- a) základní
- b) střední bez maturity
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské
- f) postgraduální
- g) žádné
- h) jiné (prosím doplňte) _____

3. Jaké je jeho/její zaměstnání?

prosím doplňte: _____

4. Do jaké míry se shoduje následující popis s jeho/jejím vzhledem? Udělejte kdekoliv křížek na zobrazené přímce, dle Vaší míry souhlasu či nesouhlasu.

- atraktivní ANO _____ NE
- atletický(á) ANO _____ NE
- plnoštíhlý(á) ANO _____ NE
- zdravý(á) ANO _____ NE
- sexy ANO _____ NE

5. Jakou činností daná osoba nejraději tráví svůj volný čas? Udělejte kdekoliv křížek na zobrazené přímce, dle Vaší míry souhlasu či nesouhlasu.

- samostatné cestování s batohem ANO _____ NE
- zabývání se pozitivními myšlenkami ANO _____ NE
- poflakování ANO _____ NE
- dobrovolnictví ANO _____ NE
- pořádání večírků ANO _____ NE
- sebevzdělávání ANO _____ NE
- organizací a plánováním ANO _____ NE
- týrání zvířat ANO _____ NE
- zabývání se věci, které by mohly být jinak ANO _____ NE
- neustále bezvýznamné sledování televize ANO _____ NE

6. Do jaké míry se shodují následující pojmy s jeho/její osobností? Zakroužkujte to, co se k dané osobě nejvíc hodí - minimálně 5 a maximálně 9 charakteristik.

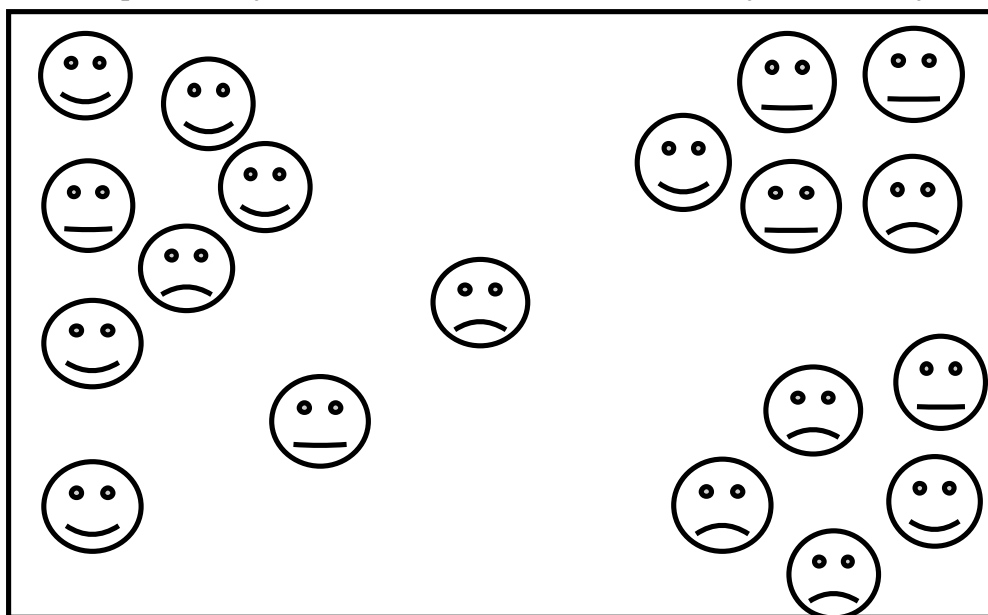
ovoce

inteligentní	nerozhodný(á)	vyrovnaný(á)	ostýchavý(á)	vznětlivý(á)
uzavřený(á)	svědomitý(á)	výřečný(á)	panovačný(á)	přihlouplý(á)
omezený(á)	sebevědomý(á)	autoritářský(á)	vzdělaný(á)	dobrosrdečný(á)
zdvořilý(á)	temperamentní	pečlivý(á)	pomstychtivý(á)	odolný(á)
talentovaný(á)	lenivý(á)	sebejistý(á)	unáhlený(á)	labilní
pracovitý(á)	bojácný(á)	násilnický(á)	důvtipný(á)	společenský(á)
úzkostlivý(á)	skromný(á)	málomluvný(á)	spolehlivý(á)	chaotický(á)
nápaditý(á)	průbojný(á)	charakterní	bezcitný(á)	nenadaný(á)
samotářský(á)	poctivý(á)	náladový(á)	pilný(á)	stydlivý(á)
nestabilní	nevzdělaný(á)	charakterní	otevřený(á)	slabomyslný(á)

7. Do jaké míry charakterizují následující popisy danou osobu? Udělejte kdekoliv křížek na zobrazené přímce, dle Vaší míry souhlasu či nesouhlasu.

• zvládá stresové/vypjaté situace	ANO _____	NE _____
• pomalu se učí novým věcem	ANO _____	NE _____
• vždy se snaží dělat vše podle plánu	ANO _____	NE _____
• nezajímají ho/ji zájmy ostatních	ANO _____	NE _____
• umí analyzovat problémy	ANO _____	NE _____
• vždy si udělá čas na druhé	ANO _____	NE _____
• vždy čeká, až ostatní převezmou iniciativu	ANO _____	NE _____
• rychle se rozčílí	ANO _____	NE _____
• nechá se lehce odradit	ANO _____	NE _____
• vyhledává dobrodružství	ANO _____	NE _____
• udržuje sociální kontakty	ANO _____	NE _____
• snadno podléhá vzrušení	ANO _____	NE _____
• neklade důraz na morální pravidla	ANO _____	NE _____
• naslouchá ostatním	ANO _____	NE _____
• často odkládá své povinnosti	ANO _____	NE _____
• svůj volný čas tráví o samotě	ANO _____	NE _____
• rád(a) přispívá novými nápady	ANO _____	NE _____
• je si jistý(á) sám/sama sebou	ANO _____	NE _____
• udržuje se v kondici	ANO _____	NE _____
• ve skupině se snaží zaujmout vůdčí pozici	ANO _____	NE _____

8. Ve společnosti je to asi dle Vás tato osoba - zaškrtněte jeden z obličejů.

Protože (uved'te důvod své volby obličej):

.....

.....

.....

Na závěr, prosím, vyplňte údaje o sobě:

Škola/fakulta/ _____

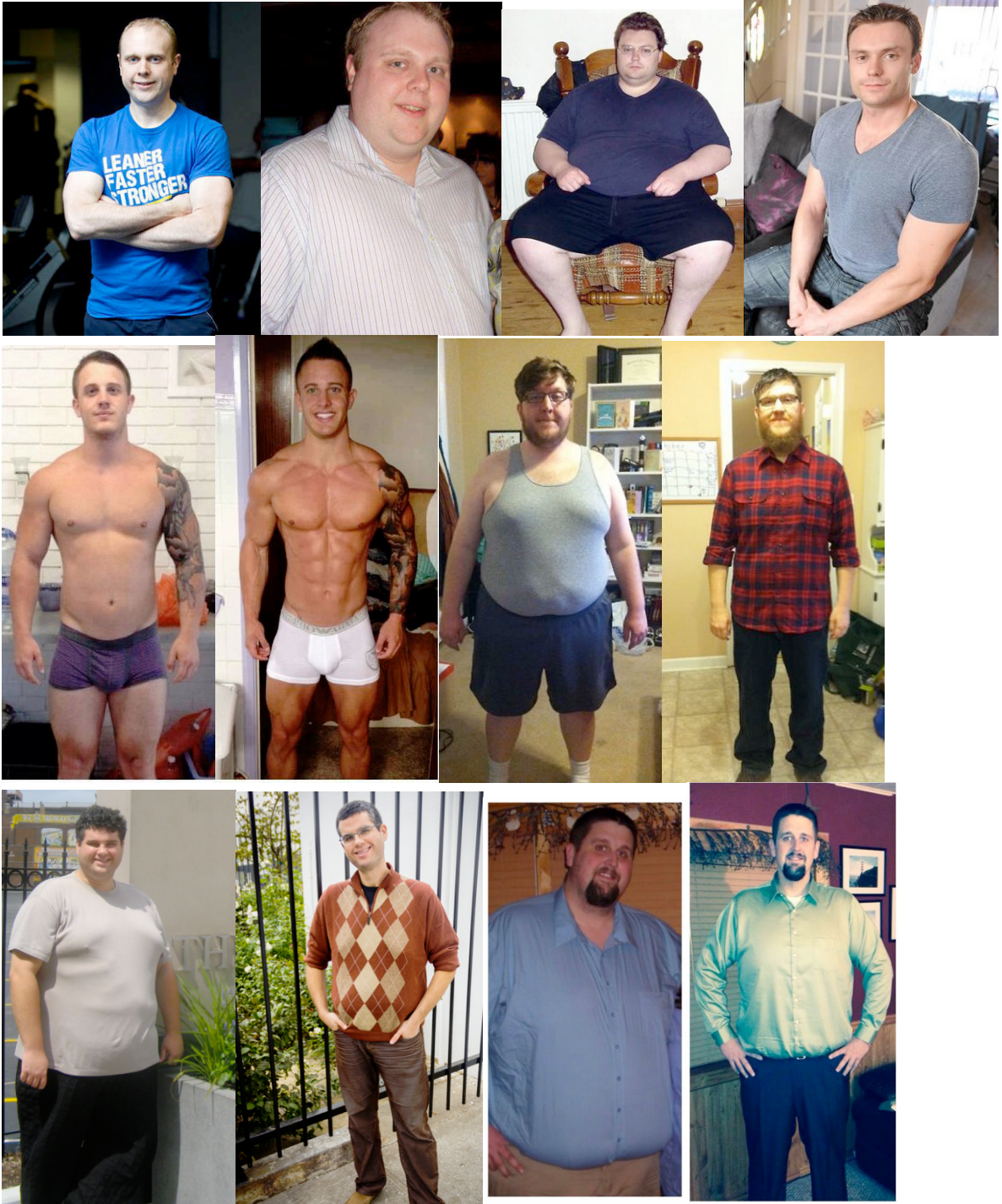
Ročník studia: _____

Pohlaví: _____

Věk: _____

6.2 Hodnocené fotografie

6.3 Tabulky

Tabulka č. 14

ATLETIČNOST	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing data
obézní	463	256	1,88	1	1	11
svalnatí	1230	140	8,785	9	10	3
hubení	223	326	6,782	8	8	11
vychrtlí	366	64	5,718	6	9	0
PLNOŠTÍHLOST	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing data
obézní	2183	254	8,594	9	10	13
svalnatí	293	139	2,107	1	1	4
hubení	1023	324	3,157	2	1	13
vychrtlí	86	64	1,343	1	2	0
ATRAKTIVITA	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing data
obézní	869	256	3,394	3	1	11
svalnatí	965	140	6,892	7	10	3
hubení	2293	324	7,077	8	9	13
vychrtlí	416	63	6,606	7	9	1
SEXY	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing data
obézní	724	256	2,828	2	1	11
svalnatí	850	140	6,071	6	9	3
hubení	2057	325	6,329	7	9	12
vychrtlí	320	64	5	4	2	0
ZDRAVÍ	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing data
obézní	990	254	3,897	3	1	13
svalnatí	1163	140	8,307	9	10	3
hubení	2630	325	8,09	8	9	12
vychrtlí	294	64	4,593	4	1	0

Tabulka č. 15

ŽENY obezní	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing
atraktivní	482	102	4,96	5	7	5
atletický	243	102	2,5	2	1	5
plnoštíhlý	770	102	7,93	9	9	5
zdravý	497	102	5,23	5	3	7
sexy	400	102	4,12	4	2	5
MUŽI obezní	získané skóre	celkový počet odpovědí	průměr	medián	modus	missing
atraktivní	389	165	2,43	2	1	6
atletický	240	165	1,5	1	1	6
plnoštíhlý	1413	165	9	10	10	8
zdravý	493	165	3,1	3	1	6
sexy	324	165	2,03	1	1	6

Tabulka č. 16

OBÉZNÍ	celkové skóre	celkový počet odpovědí	průměrné skóre	medián	modus	missing data
Extraverze +	3800	764	4,9789	5	3	46
Extraverze -	3704	761	4,8907	5	1	49
Emocionální stab. +	4079	764	5,3281	7	7	46
Emocionální stab. -	3914	764	5,1252	5	3	46
Přívětivost +	3528	764	4,6074	4	1	46
Přívětivost -	4560	763	5,9630	6	8	47
Svědomitost +	5047	761	6,6373	7	8	49
Svědomitost -	3456	762	4,5498	4	3	48
Intelekt +	4490	763	5,8783	6	7	47
Intelekt -	4036	765	5,2754	8	3	45
HUBENÍ	celkové skóre	celkový počet odpovědí	průměrné skóre	medián	modus	missing data
Extraverze +	6691	970	6,9180	8	8	44
Extraverze -	4363	966	4,5149	4	3	48
Emocionální stab. +	6859	969	7,0909	8	8	45
Emocionální stab. -	5205	965	5,3817	5	4	49
Přívětivost +	6849	969	7,0533	8	8	45
Přívětivost -	4353	958	4,5318	4	3	56
Svědomitost +	5224	968	6,4295	7	8	46
Svědomitost -	5184	969	5,3511	5	3	45
Intelekt +	6517	964	6,7714	7	8	50
Intelekt -	3932	971	4,0592	3	2	43
SVALNATÍ	celkové skóre	celkový počet odpovědí	průměrné skóre	medián	modus	missing data
Extraverze +	2865	416	6,8889	7	8	13
Extraverze -	1969	415	4,7494	4	3	14
Emocionální stab. +	2986	414	7,2010	8	9	15
Emocionální stab. -	2397	416	5,7609	6	7	13
Přívětivost +	3116	415	7,5401	8	10	14
Přívětivost -	1680	412	4,0647	3	3	17
Svědomitost +	2145	411	5,2531	5	6	18
Svědomitost -	2635	414	6,3701	7	6	15
Intelekt +	2466	413	5,9778	6	7	16
Intelekt -	1807	414	4,3799	4	3	15
VYCHRTLÍ	celkové skóre	celkový počet odpovědí	průměrné skóre	medián	modus	missing data
Extraverze +	1288	189	6,7778	7	8	6
Extraverze -	787	189	4,1613	4	2	6
Emocionální stab. +	943	190	4,9524	5	3	5
Emocionální stab. -	1124	190	5,9048	5	8	5
Přívětivost +	1226	189	6,4892	7	8	6
Přívětivost -	932	188	4,9617	5	3	7
Svědomitost +	1140	190	6,0053	6	8	5
Svědomitost -	873	189	4,5968	4	3	6
Intelekt +	1031	186	5,5650	6	6	9
Intelekt -	779	190	4,1164	4	3	5

Tabulka č. 17

OBÉZŇÍ		HUBENÍ		VYCHRTLÍ		SVALNATÍ	
IT	50.536Kč/měs	student(ka)	x	student(ka)	x	fitness	16.464Kč/měs
prodavač(ka) ²⁷	14.620Kč/měs	učitel(ka) ²⁸	23.424Kč/měs	prodavač(ka) ³⁰	14.620Kč/měs	prodavač(ka) ³²	14.620Kč/měs
kuchař(ka)	12.512Kč/měs	IT	50.536Kč/měs	servírka	10.776Kč/měs	office manager	27.585Kč/měs
Průměrná mzda	25.889Kč/měs	Průměrná mzda	36.980Kč/měs	Průměrná mzda	12.698Kč/měs	Průměrná mzda	19.556Kč/měs

Tabulka č. 18

obézní MUŽI		obézní ŽENY	
IT	50.536Kč/měs	prodavačka ³⁴	14.620Kč/měs
řidič MHD	26.485 Kč/měs	učitelka ²⁹	23.424Kč/měs
bez zaměstnání	x	asistentka	20.710Kč/měs
kuchař	12.512Kč/měs	kadeřnice	17.475 Kč/měs
Prodavač ³³	14.620Kč/měs	kuchařka	12.512Kč/měs
Průměrná mzda	26.038 Kč/měs	Průměrná mzda	17.748 Kč/měs

Tabulka č. 19 – rezidua

	obézní	hubení	svalnatí	vychrtlí
Extraverze +	-3,26321	1,940943	2,447423	-1,52694
Extraverze -	10,18198	-5,88404	-3,75203	-1,50955
Emocionální stab. +	-7,21405	3,639681	5,446536	-1,922
Emocionální stab. -	0,607647	-4,2586	-0,84055	9,891419
Přívětivost +	6,455391	-0,77624	-5,0466	-3,76346
Přívětivost -	-3,33363	-0,24805	4,944667	-0,09082
Svědomitost +	-3,3715	2,384409	2,099319	-1,80608
Svědomitost -	4,77883	-4,9368	-3,06436	6,3001
Intelekt +	-1,58413	4,006121	-2,84483	-1,7368
Intelekt -	0,307254	-2,0221	0,111846	3,885607

^{27,30,32,33,34} prodavač(ka) ve smíšeném zboží

^{28,29} učitel(ka) na střední škole